

Bethlehem dat is het broodhuys

**te weten gheestlicke Liedekens ghedichten of Leyssen,
die de Herderen by Bethlehem snachts hun Vee wakende
zingen met verlanghen na de comste Christi**

Karel van Mander

bron

Karel van Mander, *Bethlehem dat is het broodhuys, te weten gheestlicke Liedekens ghedichten of Leyssen, die de Herderen by Bethlehem snachts hun Vee wakende zingen met verlanghen na de comste Christi*. Barent Otsz., Amsterdam 1613

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/mand001beth01_01/colofon.php

děni

Bethlehem oft Broodhuys.

T'eerste Veld-Lied

nae de wijse Psalm 74.

Hebreus. Proselytus. Salomon. Adon.

H. T'Groot dagh-licht schoon des Weerelts ooghe claer,
Verborghen is, t'aerdsch aenschijn swart bespannen,
Met t'nachtsche cleed. P. uyt d'ooghen wilt dan bannen
Den doodschen slaep, o Herders nu eenpaer.

S. Des Winters nacht die coude is langh en swaer
Verdrietigh vald ons Herders op den Velde
Doch goe toesicht dient ons dat van t'ghetelde,
Schaep-kudde wy niet een en worden quijt.

A. Den wolf of Leeu die gaet rontom altijd
En loerd met vlijt of loos hy mocht betrapen,
Ons traeg en luy als die de wacht verslapen,
Der schapen moord en scheyding is sijn lust.

A. Dat niemant dan in hutt of bedd' en rust
Maer laet elck voort ter wacht ghewapend commen,
Ons Honden traou dat die ooc niet verstommen
Want daer aen is oock veel gheleghen siet.

P. Hebreus vriend. H. wat ist. P. singht ons een Lied,
Op dat den tijd te minder ons verlanghe.
Ghy Salomon met geest verweckschen sange
V snaren soet oock paren doet accoort.

S. Iabel brocht ons eerstmael de hutten voort
Sijn broer Iubal de soet gheluydsche Vedel,
En fluyt oock mede om onse sinnen edel,
Verlichten in traendals doorlijden hier.

A. Verhaelt in sang hoe t'loose valsche dier
Ons voordees laes, bedroogh en dede sneven,
Met loghentael en hoe sy zijn verdreven,
Wt wellust soet in jammerlijck verseer.

Hebreus singht op de wijze des 1.Psal.

H. O Herder groot o Davidt die al meer,
 Als David of zijn Zoon zijt, Davids Heer,
 En wortel self, u Harpe wilt my leenen:
 Dat ick ons yet van Eden singh met eenen,
 Ons ouders hoe dat hen te deele wert,
 Voor t'blijdste hof het droefste dal vol smert.

Een aerden klomp heeft God besielt bespraect,
 Een aerden klomp hem tot een beeld gemaect
 Een aerden klomp die doch so veel wil wesen,
 Denckt wat ghy waert, en wat ghy wert nae desen,
 Mensch kent u self uw's selfs kennisse wis,
 Een goed begin om Godt te kennen is.

Maer wat God is gheen menschen tongen vroed,
 En konnen dat ghenoegh uytspreken, goed
 Is hy alleen en niemant meer waerachtigh,
 Wijs, trauw, oprecht ja heylig en almachtig,
 Dan die yet deugt heeft, dat van Godt alleen,
 Waer's u beroem o Mensch ghy hebt doch gheen.

Siet tot sulck beeld ghy mensch gheschepen waerd,
 Maer nijdicheyte van Satan oud ghebaerd
 Een dochter self doods moeder door de sonde
 Heeft ons ghebaerd t'wreed schepsel in voorsonde,
 Want schepsel Gods en is de dood doch niet,
 Maer door de sond' is komen al't verdriet.

Gheen Tempe noyt versierd Elisi veld,
 En was so schoon alst hof waer in ghesteld,
 Den Mensche was om bewaren en bouwen,
 Godt gaf hem daer sijn woort om op betrouwen,
 T'ghebod was t'brood en sijnder zielen aes,
 T'welck hy verliet en wert des doods eylaes,

Der Slanghen wordt t'Sirenigh valsch geluyd,
 Bedroogh Adams sijd-ribsche nieuwe bruyd

Dats' onbedacht haer bruydegom dede eten,
 De bitter dood eylaes sonder haer weten,
 Aen t'lustigh fruyt als aen vergiftigh brood.
 Des duyvels nijd invoerde aldus dood.

Dit ging recht toe als man die in zijn land,
 Claer tarwe zaeyt maer nijdigh zijn vyand,
 Ter wijlen dat de Menschen slapen traeghlijc,
 Sijn oncruyt fel hy daer in zaeyt t'is klaeghlijc,
 Aldus int hert der menschen t'loghen saet,
 Gesayt brenght voort ter weerelt alle quaet.

Of ghelijck een die van Ierusalem
 Na Iericho reyst onbedacht/ en hem,
 Vind inde hand der wreede moordenaren,
 Ter dood ghewond berooft sijnen dierbaren
 Schat, daer toe noch naeckyt uytgetogen bloot
 Dus quaem den mensch door sonden in den nood.

Sijn eerst verderf uyt hoogmoed is ontstaen,
 Want lust als Godt te zijn in hoogheyt saen,
 Iae goed en quaed te weten Eva sinnen,
 Trock van t'gebod dat sy moste beminnen:
 Gheloofde licht uyt jonsten sonder haet,
 En goed te zijn, verradelijcken raed.

Benijdstster van Gods werck ghy oude draeck
 De Vrouwe slecht ooc met uw's vals oorsaec
 Ghy loos bevocht en socht oock wel de beste
 Gheleghentheyd, en d'alderswackste veste,
 Als schalck vyand om comen in de stad,
 Tot roof gheneyght en tot vernielen plat.

Seer schadigh is met Satans boden loos,
 Te houden spraeck als Eva want altoos,
 Een stadt die sprac gaet met den vyand plegen
 Wort van hem haest in sijn geweld gecregen,
 T'schalcks tongh is vuyr en kancker is zijn woord,
 In Ioabs mond was vrede, int herte moord.

Vermond vyand tscheen Eva niet en wist,
 Hoe groot t'nijs vuyr in u was noch wat list
 In uwen sin om t'mensch gheslacht vernielen
 En moorder van d'onsterffelijcker zielen

Veelsins den mensch soect ghy door listen snel
 Den Hemel noch te wislen voor de Hel.
 S'vleesch swackheydt noch u voor een Eva dient,
 Daer door ghy loct te zijn des weerelts vriend,

+En maeckt tot haer lust appelen gheneghen
 Soo Esau verhongerd niet den seggen,
 Noch voor gheboort aensagh maer t'moes gherecht,
 Alsoo vaert oock hier menigh sondaer slecht.

+apo.18.17

Eva sagh aen den boom hoe dat van dien
 Goed g'eten waer en was lieflijck t'aensien,
 Om dat hy wijs con maken veel doen weten,
 Sy nam sy at sy gaf, haer man heeft g'eten
 Ooc vande vrucht twelc dra gedaen was maer
 T'heeft lang gesmert om de nasmake swaer.

Ghy twee maer een dijn oogh seghel is los
 En zijt geverft met schaemtigh wangen bos
 V gruwt u selfs en vlecht u vijg-blaerschooten
 Ghy bergt u voor diens oogen t'al ontblooten
 Misdaed u wroegt strafweerdigh vreest ghy seer
 Voor t'schoonste schoon aenschijn, u vreughd wel eer.

Den soetsten troost (doe ghy stont int gebod)
 Ia een ghemeen t'saem-spreker was u Godt!
 Tot groot vermaeck, en jonstige dienaren
 V t'alder tijd Gods suyver Enghels waren
 Int soetste Hof waer buyten all' onvreught,
 Ghebannen was en vloeyde in volle jeught.

Dit was te recht de gulden weerd wel,
 Vol alles goeds maer hebt lichtveerdig snel,
 Eylaes o mensch dees Heerlijckheyd verloren
 Daer toe wat noch wort uyt u bloed geboren,
 S'doodts fellen strael te lijden onderdaen,
 Is worden laes, niemant mach voorby gaen.

Den Vader goed als een recht rechter cloec
 Voor vierschaer roept en doet eerst ondersoec,
 Der slanghen vloeck gaet eerst om t'erst verleyden,
 t'Wijfs vonnis volght daer nae word onderscheyden,

Den man zijn straffe: onschuld nae menschen aerd
Hielp niet, elck hoeft bleef met zijn schuldt beswaerd.

Groot moeder van dees groote weereldt bracht,
Hebt ghy in noot u self en u gheslacht,
T'wijl negenmael nieu hoornich wordt Dyane⁺
Veel bangigheyt en smert is onderdane,
Die stoc vrouw is van haer kinds vangenis,
Haer prickelt veel wanschappen langenis.

⁺De Maene

Maer als d'uyr is en dat den mensche dan
Den kercker ruymt en comt soo hy best can,
Dat ongewoon schoon sonnenlicht aenschauwen
Al t'vrouwen Lijf lijd doods pijnig benauwen
Bedochtet Kind dit zijn Moeders gedoogh,
Ten sage haer geen tijdt met onweerd' oogh.

Dan is de Vrouw s'Mans onderworpsel noch,
Met will' en macht, maer al int goede doch,
T'gaet quaelijck daer beleeftheydt is verschoven,
En t'onverstand de Reden gaet te boven,
D'een d'ander moet een hulpe zijn bequaem,
Want veel drucs erft den man ooc van Adam

Gy beste Vaer groot herder en aertsch Heer'
Dat Engelije broodhuys spijs de u niet meer,
T'veldt dat vervloecht is, draecht voor u ghebrekigh,
Fel doorns scherp, en distelen stijf stekigh,
Dus tegen t'land moet gy met commer groot,
En aenschijns sweet betalen daeglicx brood,

Ay aerden klomp, ellendighen slijckhoop,
Na dat voleynd is u kort levens loop,
Moet weer tot eerd' aldaer u wormen eten,
Dus ghy bevreest in dootsschaduw geseten,
Als ballingh zijt in nachtsche duysterheyd,
Daer alle dingh is ydel en arbeyd.

O groot versuym o mangelinghe onvroet,
De bitter doot in plaets van 'tlevens soet,
Verdriet voor vreugt veel sieckten voor gesonde

Noch in't ghemoed de smertelijckste wonde,
 Dat Godt verwrocht ghepaeyt sijn niet en magh:
 Vliet droeve nacht, en haest u blijden dagh.

Wijse des 74. psalms.

P. *HE*breus vriendt, u droef sangigh gheclagh,
 Geeft my vermaec en vald my onverdrietigh
 Als wandel-gast die ruyschend borne vlietigh
 En koele schaeuw ghevonden heeft tot rust.

S. Al meer en meer groeyd in my hoorens lust,
 Soo Bye nae tijm is guls om garen honigh,
 Nae sulcken sangh den Herders ongewonigh
 Verlanght mijn hert o Heber lieve vriend.

A. Een droncxken uyt mijn vles hebby verdient
 Waert Nectar soet ic sout u geeren schencken

S. Wt mijn snapsack een beetken kaes daer t drincken,
 Seer wel opsmaect wil ick u schincken mild,

P. Als dichter goed voor niemand swichten wilt
 Heman Calchal Ethan des Israhysten,
 Noch Darda oock en doen u geen verwijten,
 Dat ghy daerom van sangh soud sijn gestild.

Eynde des eersten Veld-Lieds.

Tweede Veld-Lied

nae de Wijse des 104. Psalm.

Achitop. Adon. Raguel.

Scheert af en weyd o Schaepekens sacht van aerd,
 De Kruyden groen ontgraeft t'veld ongespaert,
 Bijsonder soeckt de groente in den valleyen,
 Mijdt Bergen steyl ghy vinter niet te weyen,

An T'hoog woest gebergt sneedrichtig is te kout
 Ons gonnent selfs de wolk doorliefsche toppen
 Dan wilden pijn met langh onnutte knoppen.

R. Int lage dal den Winter dwinge-lant,
 Queld minder nu ons arm schaepekens want,
 Den vlieten snel dwingt hy met ijsche toemen

Noord wint onteert, ald' alderswacste boomen

Ach. Klijf Palm' Olijf soet rokigen Cypres
 En vreesen niet of wel met t'scherpste Mes,
 De koude snijd datsy soude doen dalen,
 Hun groene hayr en ruyghe hoofden kalen

Ad. Wegh zijn uyt t'veldt de Lente Bloemkens schoon,
 T'gesang uyt t'bosch, den acker mist zijn croon
 En d'armen swac des wijnstocx zijn ontladen
 In d'aerde derft de schaduw van zijn bladen,

R. Onlanghe duert hier yet in eenen staet,
 Ten baet gesucht all' eerdsche dingh vergaet,
 Te zijn al blind moet d'eerd' eylaes gedoogen,
 Daer boven blinckt den Hemel al vol oogen.

Ach. De doncker sonde en boosheyt t'aerdsch aenschijn.
 Doen vuyl besmuert ja kout en doncker zijn,
 Nijdt, toorn, twist, uyt onverstandt gheresen,
 Als kouden mist doet hier al doncker wesen.

Ad. Maer s'Hemels troon heeft schoon te wesen claer,
 Oorspronc des deughs en alles goeds is daer
 De liefde self een vuyr en licht waerachtigh,
 God goed alleen in t'suyver licht woonachtig,

Ach. Wie sal ons nu met sangh verdrijven vaeck
 Het overhand te singen is vermaeck,
 Nu Raguel singht yet begint al vooren //
 Ghy Adon laet u antwoord oock dan hooren.

Raguel singht op de wijze des 2.Psal.

R. Dagh sterre claer oprechte wijsheyt reyn,
 Wilt mijn verstandt en sinnen doch verclaren
 Laeft mijnen geest o wijn en melck Fonteyn,
 Op dat ick magh de waerheyt openbaren,
 Och wijsheyd groot hoe ghy hebt willen sparen
 Die Vader is der gantscher weerelt wijt:
 En hem ghebracht uyt sondigh fel beswaren
 Te recht ghetoond dat ghy ghenadigh zijt,

A. De oude draeck' oorsprongh van haet en nijdt,
 Ghecomen loos tot haer nijdigh, vermeten,

Sy meende wel ghewonnen was den strijd,
 Den Mensch was nu in haer geweld geseten
 Als arem slaef voor s'doodts grousame beten
 In vrees' en angst in pynelijck verdriet,
 Zijn leven langh maer God heeft raed geweten
 Tot s'Menschen Troost voorseggingh is geschiet,

R. Hem is beloofd: den Salighmaker siet,
 Sal t'slanghen hoofd vertreden en bederven,
 Des Duyvels werck de zonde doen te niet,
 De dood haer macht benemen self door sterven,
 Iae door zijn dood verwinninghe verwerven,
 En rooven hem zijn macht die in gheweld,
 Des doods macht hadd' en meend' eeuwich doen swerven,
 Den mensch in s'doods gevangenis ghesteld,

A. Beloofde zaet wonderlijck raed en held,
 Lof moet u zijn licht troostbarigh verschijnen,
 Voor t'droeve volck met duysternis gequeld,
 In doodts verschrick, den kercker swardt vol pijnen.
 Ghy zijt een licht dat niet en sal verdwijnen,
 Want ghy zijt niet van eerdsche stoffe swack:
 Of sulck en licht dat maer geduerd termijnen,
 Maer t'licht dat noyt geen claerheyten ontbrack,

R. Ghy zijt dat licht dat van begin aenstac
 De lichten al die d'eerde claerheyten gheven
 Van boven an dat rond asurich dack,
 Ghy blijft als sy te valle, al sullen sneven,
 Als vijgen vroeg van stercken windt gedreven
 Lof eeuwig licht seer heerlijc schoon en groot,
 Des weerelds licht zijt ghy en s'menschen leven,
 Waerachtigh licht en t'ware Hemels brood.

A. Eva verstond uyerlijck door een bloot,
 Haer eygen zaet oft vrucht uyt haer gheresen,
 Te worden los van Duyvel zond en dood,
 Ghelijck als wel ghebleken is nae desen:
 Maer Gods voorsegh ghehoord of oock ghelesen,

Is dickwils wel gheschiedt gheweest jae eer
 Als welverstaen, en oorsake mach wesen,
 Dat ons verstand is in't begripen teer.

R. Maer laes *den* mensch en heeft van selfs niet meer,
Dan swacheyt, zonde, ellend verderf ooc mede,
 Vermagh, noch is niet sonder Godt de Heer,
 De vyandschap houd onghedoodt haer stede,
 Noch tusschen Iode en Heyden vreemt van sede,
 De wet als tuyn of wand is tusschen tveen,
 Maer t'rechte zaet dat sal den rechten vrede,
 Wel maken oock hem uyt twee volcken een.

A. Messias sal uyt alle volck ghemeen,
 Versamen *hem* een volck volmaeckt ter degen,⁺
 Een arm slecht verblijf een volck dat gheen
 Loghenen sal spreken noch boosheyd pleghen,⁺
 Het crom sal recht zijn, Bergen hoog gestegen⁺
 Vnedert slecht vervult werd alle dal,
 T'oneffen vlack tot eenen wegh ghelegghen,
 En alle vleesch Gods Salicheyt sien sal.

⁺Luc.14.

⁺Eph.3.11

⁺Luce.3.5.

R. Siet Davids hutte als nu zijnde in *verval*⁺
 Werd opgherecht de Berghen sullen vloeyen,⁺
 Van soeten wijn de heuvels van melck al,⁺
 Israel sal ghelijck een roose bloeyen,⁺
 En t'woud ghelijck de Lelye sal groeyen,
 In dorre zand daer Slangen lagen eerst,
 Ter weyde gaen de Beyren met den Koeyen,
 Sullen, en t'saem hen Iongen legghen meest.

⁺Amo.9.11

⁺Ioel.3.18

⁺Amo.9.14

⁺Hose.13.5.

A. Ia dan sal by dat felle Luypaerd beest,
 Hem vry den Bock neer leggen, en gaen weyden
 De Lammers by den Wolven onbevreesd,
 Een knechtken cleen sal drijven en gheleyden,⁺
 Den Leeuwen jong en Kalvers onverscheyden
 T suyg kind sal lust hebben aen t'slang hol erg
 T'gespeend zijn hand in Basilisk cuyl spreiden
 Quetse en *verderf* wort niet op s'Heeren Berg,

⁺Esa.11.7.

R. Eerdworm mensch *verworpen* arm dwerg
 Wilt ancker hope in Gods beloften vesten
 Een droeve Zee vol onrustigh ghetergh,
 Ontmoet u hier in des' aerdsche ghewesten,

O weerelds Heer ghy hebt nu niet ten besten,
 Dan rocken slechts van dieren vellen rouw,
 Die Borger waert van t'Paradijs, ten lesten
 Sijn Boer die *hem* geneerd met land gebauw.

A. Treckt ghy dus heen Monarche met u Vrouw,
 Met croon noch staf van goudt op ros noch wielen,
 Ter weereld in my dunct ick niet aenschauw
 Na u tot pracht een hoop van dienaers crielen
 Dan voet in stap u snellijck, is op d'hielen,
 De bleecke dood jae seer belust is sy,
 Soo't schijnt om dy en dijn geslacht vernielen
 Ghy spit of graeft sy is u altijds by.

R. Naer t'ongheluck u over comen vry,
 Magh een dingh dy wel dienen tot vermaken,
 Dats dat ghy hebt *een* hulpster schier als ghy,
 Dan al meer sacht van wesen aerd en spraken.
 Die nacht en dag u swaerheyt sal ontschaken,
 Haer lieflijckheyt en suycker woorden puyr,
 Gesaust hier mede u soet sal drincken smaken
 Dit kort, en quaed arbeydigh leven suyr.

A. Adam en vind me borgher noch gebuyr,
 Huys dack noch muyr gheen Stad noch dorpsche Kercken,
 Als Herder wijs der dieren, aerd, natuyr
 En *naem* hy kent, en speurd met wijs opmerken
 Welck tembaer is tot suyvel, nut of wercken.
 Eva bevrucht van Adam heeft onsacht,
 Kain ghebaerd sprack vreughdigh om verstercken
 Ick hebbe voort des Heeren Man gebracht.

R. T'beloofde saet tot breuck van s'vyants macht,
 T'schijnt wel sy dacht hy wesen soude, en moeder,
 Wert sy daer na van Habel welcken placht,
 (Gelijck als wy) te zijn een schapen hoeder,
 En (soo de nood tot arbeyd pord) sijn broeder,
Een bauwer word der eerde als eertsch gesint,

Maer Habel vroom godsvruchtiger en vroeder
T'schaephoedig *Lam* was Gods vercoren kind

A. Int offeren siet Kains toorn beginnd,
Want hy bevind sijn gift is niet bequaemigh,
Maer God die geen quaedwillicheyd bemindt
Wijst hem waerom en vraeght hem seer minsamigh,
Ist niet alsoo dat ghy zijt aenghenamigh,
Als ghy zijt vroom, maer zijt ghijs niet, soo rust,
Die sonde voor u deure, dus betamigh,
Verheerschapt haer dwingt haren boosen lust.

R. Nijd-sonde fel bedrieghlijck lockt en rust
Smeeckt ongesust en terghet desen gestoorden
Sy blaest hem vuur in zijn herte ongheblust,
T'onvroom ghemoedt als baenst oft lonte koorden,
Ontsteekt seer licht wraeckgierigh om te moorden,
De sonde vindt cleen wederstand aldaer,
Hy gaet en lockt met schoon geveysde woorden,
Sijn broeder uyt, en wort zijn moordenaer.

A. Geen moeyelijck dingh so quellijck noch so swaer,
Als wesen maer in slaverny der sonden,
Met al den hoop verlusten wisselbaer,
Die recht ghelijck zijn woeste gulse honden,
Die hunnen knecht dick hebben gantsch verslonden.
Wel geluckigh is die van hun is ontplaeght,
Maer houdtse in toom der vreesen Godts ghebonden,
Hy vanght de doot die nae zijn lusten jaeght.

R. Kain eylaes voor S'Heeren roep versaeght
Wilt noch gevraeght met leugen sonde decken,
Wanhoop hem vanght t'ghemoed dat wroegigh knaeght,
Tsy waer hy vlucht vervolgt hem tallen plecken,
Vervolgers veel hem tot navolgers strecken,

In dwangh geloof hem meenigh onderwind
 En gaet met bloed noch sijnen pad beveleken,
 Ghedreven meest (als hy) door yver blind.

A. Nu hoort na my dit raetsel ons *ontbind*,
 Waer was het kind gheboren voor den vader,
 En wie den Man soo nijdigh fel ghesind,
 Die t'derdendeel der Mannen self te gader,
 Versloeg alleen, want condy als goed rader,
 Gheraden dit dat ick te raden gaf,
 V wijsheyd dan en werd ick geen versmader,
 Ick schinck u siet dees pijp en herder staf.

Achitop weder op de wijze des 104. Psalms.

Veel vraghen hoogh laet dalen diep int graf,
 Want elck can daer gheen Oordeel geven af,
 Dan dit weet ick dat beyde ghy int singhen,
 Prijs weerdigh zijt, van niemant wel te dvinghen.

T'weede Veld-Lieds eynd.

Het derde Veld-Lied

nae de wijze des 8.Psalm.

Hebreus, Proselytus. Lamech.

Dit was den Boom droogh toppig hel gespleten,
 Daer t'swerm Byen in ruyschte als wy gheseten,
 Daer onder eens aenhoorden maegder sang,
 En t'bosch rontom antwoorde in wederclanc.

P. Doe Anna jongh en Agar Herderinnen
 Van t'suyver vuyr der houwelijcker minnen,
 Des Bruydegoms tot Sion en zijn Bruyd,
 Ontkeelden ons een gheestigh soet gheluyd.

L. Wt Maeghdenborst de stemme is uytghelesen,
 Soo dat een Lied een ander schijnt te wesen,
 Alst comt soo uyt een Hemel keelden fijn,
 Met niet veel const maer aerdig sonder pijn.

H. Witt' winde bloems'lijf-schoonheyd en wel singhen,

Zijn alle drie verganckelijcke dinghen,
Wel singht hy die met singhen hem verlicht,
Iae die God eerd en sijnen Naesten sticht.

P. De Heydenschap met sangh verweckt Gods tooren,
Haer vreught verwaerdht recht, Isralytische ooren,
S'vleeschs vuylen lust sy liefde noemt en daer
Is haer ghevlect der lieden van eenpaer,

L. Doch wie daer in hier wandeld sal gheslaghen
Sijn aldermeest, ten jongsten dag der dagen,
In eeuwicheyt. Ock ist niet wonder dan,⁺
Dat yemant daer spreekt geeren of singt van?

⁺2.Pet.2.9

H. Can water soet uyt bitter ader spruyten,⁺
Een herte daer God met zijn woord is buyten
Hoe can dat in den Heere maken vreughd,
In rechten geest vercondighen zijn deughd?⁺

⁺Iac.3.11.

P. Nu Heber dan en ghy ooc Lamech beyde
Singht gheestlijcx yet om onser zielen weydt,
Een traentgen most uyt den wijn-kelder soet,⁺
Brengh voort en schenckt tot Troost van ons ghemoet.

⁺1.Pet.2.9

⁺Cant.2.4.

De wijze des 74. Psalms.

H. Van Adam noch te singen dunct my goed
Nu hulpe doet o God Heer der Heyscharen,
Als Adam oud was honderd dertich jaren,
Doen wan hy Seth een Beeld ghelijck als hy
Seth hiet hy want Eva sprac God heeft my,
Ghesteld nu by een ander zaed verheven,
Voor Abel die van Kain doot is bleven,
Siet van dit zaet Gods kinders quamen af.

L. Noch een geslacht quam voort van Kain straf
Het welc men gaf naem kinderen der menschen
Een volc dat volgde al na zijn s'herten wenschen
Welcx oeffening al tydelijck was meest,

Maer t'ander volck van Seth heeft Godt gevreest,
T'liet s'Heeren geest hem straffen en bewegen
Want Seth heeft siet een sone oprecht gecregen
Wiens naem is sone als men te rugghe speld,

H. Nu Enos vroom den godvruchtighen Held,
 Heeft ingesteld Godtsdienstigheyd bequame,
 Doe riepmen aen des Heeren hoogen Name,
 Ghepredickt werd van sijnen wille en raed,

Dit Geestelijck puyr Godts kinder-barig zaed,
 Dat *niet* vergaet maer eeuwig blijft in wesen,
 Wert mondelinge al voort gesaeyt na desen,
 Want by Gods-volck heeft oydt geweest zijn woord,

L. Getuychnis claer wel weerd te zijn gehoord
 Wist Adam voort wt s'Heeren mond te brengen,
 Wat heerlijk schoon geselschap ouderlingen
 Was daer vergaerd somen wel dencken can.

Adam voor eerst, Seth, Enos en Kainan,
 Daer toe den man Mahalaleel oock mede,
 Iared, hier by, *ende* Enoch goed van zede,
 Met ander veel meer vrome in groot getal.

H. Wie ist die ons te recht betuyghen sal,
 Wie eerst voor al aenving de letter conste?
 Of Enoch niet te schryven eerst begonste
 Al zijn voorseg in Boecken soomen acht.

Hy heeft voorseyd *vant* goddeloos geslacht,
 Dat onbedacht niet op *den* Heer wil schaffen,
 Hoe dat den Heer oordelen sal en straffen,
 Hun wercken quaet en boose woorden herd,

L. Hy leydend' hier een godlijck leven werd
 Wt d'eerdsche smert van Gode wech ghenomen,
 Mathusal quam van hem, van *wien* is comen
 Den vader van Noe die Lamech hiet.

En Lamech sprack van Noe desen siet
 In ons verdriet ons troosten sal eenpaerlijc,
 Ia in ons moeyten en arbeyd groot beswaerlijck,
 Gy d'eerde die vervloecht is van den Heer.

H. Nae t'rechte zaedt verlangt was dickwils seer.
 Maer meer en meer in Noes tijd *verminderd*

Is Gods gemeente en met afval verhinderd
 Doorlust des vleeschs en onreyn buyten-trauw
 Al t'mensch-opset was boos in Godts anschouw,
 Hy creech berauw dat hy hier op der eerde,
 Den mensche schiep, den welcken hy begeerde,
 Te met te doen met alderley gediert.

L. Maer Noe heeft Godts-woort altijd geviert,
 En hier verciert dees doncker erge wereld,
 Gelyc een licht met deuchden schoon bepeereld,
 Gantsch onvermengt met boose duysterheyd

Een Godlijck goed leven heeft hy geleyd,
 Godlijc geseyd, is een groot woord gesproken,
 Gods goeden aerd is hier al in beloken,
 Noch bleef hy staen als al de Weerelt viel.

H. Met zijn gesin in het gemeen verniel,
 Hem God behiel, en voor t'verderven seker.
 Wel hondert Iaer en twintig hy een preker
 Der boeten was, en der vroomheyd oprecht.

Maer t'volc versteend en acht niet wat hy segt,
 Niemand en legt sijn boosheyd af besijden,
 Soo dat den Heer niet langer en wilt lijden,
 Dat sijn genaed' het volck tot weelde treckt.

L. Sijn rechter hand ter wraken hy uytstrect
 Die lang verweckt door Toorn was geheven,
 T'nat Element word lossen Toorn gegeven,
 In den afgrond en quam daer uyt geschorst.

De bornen al verschoorden d'eerd' haer borst
 En als verlost, is t'wat cruyt gesprongen,
 Dat boven is gecarckert en bedwongen,
 En hangt gestopt in Hemels sluysen groot.

H. Athon Atlas noch Pelion ter nood,
 En mochten bloot, hun hoofden uyt den golven
 Niet steken op, maer lagen overwolven,
 Van desen vloed wel vijfthien ellen diep.

Den Dolphijn snel int swemmen vreugt nu schiep,

Daer voortijds liep licht voetschen hart om hooghe,
 Ia t'selfs wie weet of doe ter tijd ooc drooge,
 Haer hoornen hiel die Phebe heeft den naem

L. Thetis als doe was met haer dochter t'saem
 Maer een lichaem, *vermengt* was onder ander
 Elck vliet of beke en oock den cleenen mander
 Zijn bedde crom mocht wesen elck ghemeen.

Den Oceaan versmolten al in een,
 Vind nergens geen baerschutsche strand noch sponde,
 Der Eerden cloot hy over al int ronde,
 In zijn blauw cleet verberghende bevanght.

[†]H. Siet een slecht houdt dat wonder veel belanght,
 Hoe't drijft en hangt op t'water al waer binnen,
 De Borghers zijn, met al de Borgherinnen,
 Der Weerelt vrijd, en sweven hier en daer.

[†]Sap.10.4.

Al Kains zaed der menschen kinderschaer,
 En oock die haer van Seths gheslacht aenhinghen,
 In sonden siet hoe zy al t'saem verginghen,
 Een ongheteld ontalbaer volck planteyt.

[†]L. Want door eens mans eerste ongehoorsaemheyd,
 Wijt uytghebreyd al veel sondaren waren,
 Maer uytgheroeyt, hoe ist eylaes ghevaren,
 Der slangen zaet haest weder wasdom nam.

[†]rom.5.19.

Een vervloect zaet van den bespotter Ham
 Ghesproten quam t'geslacht der Cananyten,
 T'groot Babels rijk en ooc der Sodomyten,
 Vijf steden zijn van dit volck al bewoont.

H. Maer siet omhoog wat spits hem daer verdoont,
 Die ongehoont den Hemel schijnt te dreygen,
 Int ruyme veldt Sineac, wat is eyghen,
 T'voornemen doch van al dit volcx bestaen.

Den Hemel hoog, wat, willen zy hem *gaen*
 Beclimmen saen of ist uyt een beduchten,

Der wedercomst des zondtvloedts om opvluchten,
 Waer door zijn sy aldus int werck vervroyt,

L. T'is om een *naem* eer sy worden verstroyt,
 En sooder noyt niet dan Hebreusche sprake
 Ghebruyckt en was, gheviel een wonder sake.
 Die gladt af sneedt al t'voornemens bedrijf.

Tspraecks werring als des Menschen ongerijf,
 Is stracx al stijf daer onder t'volck gedrongen
 D'een d'ander con zijn herte met der tonghen,
 Niet toonen meer al was hy noch soo schalck

H. Riep een om steen men bracht mortel of calck,
 En stijl voor balck en wildemen een stellingh,
 Doen steylen op (siet wat een groote quelling.)
 Men brackse al af in plaets' van hoogen meer

Riep yemant om een boor of avegeer,
 Hy creegh veel eer een beytel of een schave,
 Of voor een bijl en schoppe, spa of grave.

Daer bleef dan t'werck men moster scheyden uyt,

L. D'een track naer Oost met volc van sijn gheluyd,
 En d'ander Zuydt een ander volck wiens woorden,
 Gheleken best nae West of som nae Noorden,
 Wel honderd-fout verstroyt ter weerelt in,

Maer Heber hiel de sprake in sijnen sin,
 Die haer begin hadde in den hof van Eden,
 (Ist somen acht) soo doen oock diemen heden
 Hebreuwen noemt als afcomstich van hem.

H. Een Vader van al Hebers kinders *Sen*,⁺
 Is soo de stem der schrift getuyght van desen,
 Quam Abram af die eerst hadde sijn wesen,
 t'Vr in Caldeen en naemaels tot Haran.

⁺Ge.10.22.

Wt Godts bevel vertrock hy oock daer⁺
 van,

⁺Gen.12.4.

Tot in Canaan want Godt had *hen* bejegend,
 Met schoon belofte als dat in hem gesegend,⁺
 Alle gheslacht op Eerde soude zijn.

⁺Gen.12.4.

⁺L. Nu her belooft is t'licht van eeuwich schijn
⁺Wt rechter Lijn van Abraham te dalen, ^{+Ge.22.18}
⁺Bevesticht noch is op versheyden malen, ^{+Gen.26.4}
⁺Toesegeh geschiedt van t'Saligmakig zaedt, ^{+Gen.28.14}
⁺O Sterre schoon al s'Menschen toeverlaet, ^{+Ge.49.10}
 Comt op en gaet wt Iacob haest geresen, ^{+Nu.24.17}
 Och wie sal dan int leven mogen wesen,
⁺Als dit geschiedt waer toe ons hope staet. ^{+Nu.24.23}

Proselytus zinget weder op de wyse des 8. Psalms.

ZOo brood verslaet den hongher groot becleven,
 Op zulcker maet hebt t'samen ghy verdreven,
 Verlangh met sangh en tijds vervelen my,
 Van herten danck u daer van t'samen zy.

Derde Veld-Lieds eynd.

Het vierde Veld-Lied

nae de wijse, des 119. Psalms

Adon.

HOe gingh dit Lied weet niemand zijn begin,
 Dat Iethro sang daer hem twee kleene knechten,
 Zijn Neven jong, Saul en Benjamin,
 Toe dwongen vaste en dat met goede rechten,
 Hy had beloofd: de wijse en oock den sin,
 Valt my daer in, ten was niet van den slechten.

Can ick ons dat rechte singen op sijn maet,
 So acht ick my en mijn toehoorders saligh,
 Dat yemand doch mijn Schaepkens gade slaet,
 Op datse niet twijlen verstroyen dwaligh,
 En missick yet, van niemand wil ick smaet,
 Want int gemeen zijn alle menschen saligh.

T'ghedenckt my wel doe hy dit sangh hy sat,
 Hier by de spits die Iacob dede bouwen,
 Op Rachels graf hier t'Ephrata de Stad,
 Daer moeder zy en lijck werd in benauwen

Doe Benjamin het eerdsche schoon licht-vat,
 Quam sien, en sy ophiel dat meer t'aenschauwen.
 Nu Herders my (al sittend') hier omringt,
 En wilt mijn stem met stem te hulpe comen,
 Want sang met sang eendrachtig ondermencht
 Wort van t'ghehoor veel liever aengenomen,
 De bloodicheyd queld die alleene singt,
 T'gheselschap doet 'tghemoed oock min verschromen.

De wijse, Psalm 27.

Godt blijft altijd by zijn opset te degghen, Hy wil den Mensch gantsch Godlijck zy ghesind, Hy maect niemand tot sondighen ghenegen. Ia geen onrecht noch quaed uyt hem begint,⁺ Quaed-doender haet hy, vromen hy bemind, Wie quaed-aerds of valsch is vald hem af,⁺ Schand-vlec genaemt word hy en niet Gods kind, Maer Gods partye oncruyd en onnut kaf. Aen t'Mensch verderf lust Godt met zond'⁺ hy hatet⁺ Den Mensch van t'selfs zijn eyghen hert verstockt,⁺ Van t'selfs hy Godt en zijn ghebodt verlatet,⁺ En zonde doet, door eyghen lust ghelockt,⁺ Dan hem oock Godt verlaet, en dan berockt De zonde loos de straffe der misdaed, Dees na verdienst oock God de roeden plockt En t'godloos hert *verblind met* blindheyt slaet. Dus dat den dwaes ghelust dat doet hem sterven, De vrucht zijns weeghs eet hy so hy verkoos,⁺ Want van hem selfs heeft den Mensch zijn verderven,⁺ Maer zijn behoed staet by den Heer altoos. Merckt Sodoma hoe zy wert goddeloos,⁺ Godt sy verliet vervallende in hooghmoed, En hooghmoed drijft tot allen zonden boos,⁺ Wie daerin steeckt veel grouwelen hy doet.⁺

⁺Psal.5.6.
⁺Deu.32.5
⁺Hese.18.32
⁺Psal.95.7
⁺Hebr.3.7.
⁺Iac.1.14.
⁺2.Par.15.2.
⁺Pro.31.2.
⁺Ose.13.9.
⁺eze.16.49.
⁺Tob.4.10
⁺syr.10.15.

+Soo dede sy met haer ghebuysche steden, +Sy waren stout en stoutheyd comt voor
 val, T'behoeflich volck gheen hulpe sy en deden, Maer Godt al eer hy uyt wil +gen.13.13
 roepen al, +Tot beteringh' hy eenich waerschouw sal, Of minder straff voorseynden +Pro.16.18
 als oock hier, Het is gheschiet, vijf Coninghen int dal +Siddim den strijd verloren +Eze.16.49
 teghen vier. Sodom, en oock Gomora nu gheslaghen, Van s'Heere'n hand door +Gen.14.9
 krijg ja roof en moort En van Abram verlost, t'volck sonder vraghen, +Nae God, hem
 vind rijck vredigh ongestoord T'gaet wederom in grouwlijck leven voort, Dat +Eze.16.49
 t'wraeck geroep der zonden fel en swaer, Tot boven in den Hemel werd ghehoort, +
 Voor Godt de Heer den rechter openbaer. Hoe can ick doch verberghen Abrahame, +Gen.18.20.
 +Wat dat ick doe, heeft den Heere gheseyd, Ghemerckt dat hy toenemen sal bequame,
 Tot een seer groot en machtich volck verbreydt, En dat op Eerde alle volcken +Ge.18.17
 verspreyd, Sullen in hem werden ghebenedijd, Ick weet hy salt met goeder
 neersticheyd, Bevelen voord in toecomender tijd. Hy sal wanneer hy kinders heeft
 ghecreghen, In zijn ghesin nae hem doen sulck bevel, Dat sy oprecht houden des
 Heeren weggen, +En doen wat recht en goet is weet ick wel. Nu merckt hoe Godt als
 vriend of meghesel, +De vromen houd, en sijnen raed ontdeekt, Want Abraham +Amo.3.7.
 bewees hem altijds snel, In Godts gebodt uyt lust daer toe verweckt, Hem was +syr.44.12.
 voorheen van Godt gheboden, wandeld, Voor my, zijt vroom, t'zijn korte woorden,
 jaet +Hy heeft daer naer voor Godt oock recht gehandeld,
 +Gen.17.2

Niet teghen God ghewandeld metter daed,⁺ Voor Sodoma, doe hy vernam Gods raed,
 Dat Godt de heer haer sparen wild' hy badt, En t'waer gheschiet, hadd' Godt in ^{+Lev.26.19 21.27.}
 vroomen staet, Thien menschen maer gevonden in der Stad.⁺ Abrahams Neef sijn
 vierder is ghevloden. Door s'Heeren hulp, maer onder ander een, Is niet ontvlucht, ^{+gen.18.32.}
 want siet daer was gheboden, En siet niet om behoedt u ziel ghemeen,⁺ De vrouw
 sach om ter stond haer vleesch en been, Verandert is, (een wonderlijcke saeck) ^{+gen.19.27.}
 Sy bleef ghevest aen d'aerde, en eenen steen, Sy worden is van bracke en soute
 smaeck. Een grouwsaem dingh geschied' oock buyten t'pleghen, Want siet den Heere
 af van den Hemel sandt Sulfer en vuyr gantsch onghewonen reghen, Sodom en oock
 Gomora wort verbrand, Tot asschen al en al tom ligghend land,⁺ Met t'velds gewas
 afgrondich omgekeerd, T'godloose volck nakomstigh s'Heeren hand, Te vreesen ^{+2.Pet.2.4}
 wort door dese straff' gheleerd. Merct hoe de zond' haer dienaers doet beloonen, Die
 sy door lust aenlockt met valschen schijn: En hoe dat God den vromen wil
 verschoonen Siet voort hoe dat verstand-berooover wijn, Loth vader dede en beste
 vader zijn, Bloedschandich van zijn kinders, onbewist. Wijn dijn onmaet vol van
 onkuysch fenijn, Oorsaect veel quaeds soo doet der vrouwen list. Twee volcken arg
 uyt dit vuyl paren resen,⁺ Den Moabijt en oock den Ammonijt, Sy mochten noyt in
 s'Heeren Tempel wesen⁺ Om hun misdaed, want zy den Israelijt,⁺ Wel meenden ^{+Gen.19.37}
 doen gantsch zijn vermaledijt, ^{+deut.23.3.}
^{+2.Es.13.2}

Door Bileam. Den selven Bileam Die door Gods gheest heeft over langen tijt, Messias comst voorsien in Jacobs stam. †Wt Iacob sal met clærheyt uytgheborsten De sterre opstaen daer langhe op is gewacht Wt Israel den Cepter die den Vorsten Van †Num.24.23. Moab sal verlaen, en oock met cracht Den kinders Seths verstooren. Onsen nacht. Hoe langh' eylaes sal hy noch dueren dicht, So doncker swart och wanneer wert volbracht De comste van dat seer begheerde licht. Claer warm zon doyt t'mensch liefdig vercouwen, Verdrijft onrecht dat nachtsche doncker seyl, Hemelen ghy van boven wilt af dauwen, †Gherechtigheyt stort af ghy wolcken steyl, Ghy Eerde ontsluit voortbrengende ons den heyl, Gherechtigheyt †Esa.45.8 daer by oock wasse groen. Ock wie sal doch van alle swaerheyd veyl, Int leven zijn, als Godt dit sal doen.

Weder op de wijs des 119. Psalms.

Nu al ghenoegh mijn vlijt ick hier bewees,
 Een ander magh zijn tweeder of zijn derder
 Oock singen wat, want song ic meer ic vrees
 Ick mochte haest ghelijcken eenigh Herder,
 Erst van den Wolf ghesien, en worden hees:
 Den gangher mat wenschst ruste al moet hy verder.

T'vierde Veld-Lieds eynd.

Het 5. Veld-Lied

wijse 116. Psalm.

Achitop Lamech.

T'Komt op ons aen o Lamech laet ons stellen,
 Ons dat wy tsaem yet singhen of vertellen,
 Fraey overhandt misschien werd onsen loon,
 Een altijds groen gebeyerd' yesten croon.
 L. Als t'veld is schoon om sien, en soet om riecken,

De Bye en ooc vijfwonter bont van wiecken,
T'ghebloeyde hof door vlichlen in ghedwael,
Sy wislen bloem en rusten menighmael.

A. De Nachtegael der vlercksche sanghers besten,
Doet clincken t'wout, dan dauwt zijn lieve nesten
T'ghevoghelt al om teelen voort ghepaert?
Gheprickelt van de liefd' en des tijds aerd.

L. Als dit verjaerd verjaren sal met eenen,
Dat Amon wijt buyt' alle Herders meenen,
Creegh Melcha Iong de schoone Herderin,
Daer Korytes op hadde sulcken sin

A. Aen sijnen kin had hy maer eerst gecregen
Een wolle als wy te sien aen persen pleghen,
Doe hy haer sach en van liefd oock verdween
Soo dat hy met meer Korytes en scheen.

L. Want Amon een rijck Herder zijn ontvryder,
Die won den strijd en s'maeghds hert en geen blijder,
Bruygom noyt was noch blijder bruylof-feest
Ons Boersche jeughd verweckte daer elckx gheest.

A. De steenkens meest der Herderinnen waren,
Oorsuycker soet en sausse tot den snaren
Der holde Luyt en der dry-hoeckte Herp,
Dit al vermengt schoon t'saen geluyt uytwerp.

L. Maer al te scherp en luyden dunckt my rasen,
Crom hooren, fluyt, sac-pijp, al wat met blasen,
Moet slaen geluyd het welc den sang verdooft,
En t'lieds verstand of woorden ons berooft,

A. Soo menigh hoeft soo menigh zin verscheyden,
Daer werdt ghedacht noch Roomsch noch Grieckschen Heyden,
Thalassus noch oock Hymeneus niet,
Sulck vreugden roep en was in Bruyloft-liet.

L. Maer Iacob siet, ja Iacob Iacob t'elcken
Ia Iacob ja, ja Iacob Iacob welcken
Gheluckigh was, want hy zijn ouders recht

Gehoorsaem eerde, en t'ging hem wel in echt.

A. Wech gingh hy knecht met Herder staf en keerde
Heer wederom die heyren twee verheerde,
De voorgheboort en s'vaders segghen quam
Op hem, en God in hoed' hem altijds nam.

L. voor Edom gram was hy ter vlucht geweken,
Aen een Fonteyn daer comt hem by gestreken
Een Herderin die hy soo haest oock steld,
Int hert als wel t'gesicht haer schoonheyt melk.

A. Zijn woord verseld met kus en vreughdsche tranen,
Hem openbaerd te wesen van soodanen
Gheslacht als sy, als tacken van een boom
Gesproten want haer Vader was zijn Oom.

L. Saegt ghy oyt stroom der beken van den berghen
Af storten snel, denckt dat dat water nerghe,
Nae niet en vloeyt, soo licht als dese maeghd,
na huys toe loopt, en dees bly tijding draegd,

A. Haer herte jaegd de milte werd te steken,
Te seer vermoeyd den aessem weygerd spreken,
Veel woorden uyt, soo seer sy hijght en blaest,
Al haren geest is door nieuw vreugd verbaest.

L. En also haest den Syrier hoord' verhalen,
Van sijnen Neef hy loopt in huys hem halen,
Onthaeld hem wel, den jong'ling seer verfraeyd,
Doort vuyr dat meer en meer inwendig laeyd.

A. Soo goudt-bloem draeyd of bloem van Cykoreyen,
Nae volght de Zon, de schoone Rachel leyen,
En trecken na haer Jacobs ooghen con,
Sy was hem oock een claer en lieve Zon.

L. Liefd' hem verwon en soo de liefd om draghen,
Geen ding is swaer, hem dochte weynig daghen,
Den Herder-dienst die hy om winnen haer
Met lust aen gingh, den tijd van seven Iaer.

A. Wat strijd hoe swaer' of wat ghestade

zinnen,

Of wat een cracht so grooten vuyr gewinnen
Met kuysch ghemoed te lijden dervens pijn,
En altijds by t'gheliefde goet te zijn.

L. Nu ter woestijn int veld en dan geseten,
By borne int schaeuw of waer't is wel te weten
Gods vrees en dulde in hoe seer eensaem wout
Hert hand noch mond yets yet te wesen stout.

A. Och voortijd oud' seer ong lijck desen laetsten,
Hoe all dingh veranderd is ten quaetsten,
Bedroch ontrauw en onghebonden lust,
De Weereld al nu stellen in onrust.

L. Was doe ghekust in t'samen-comst of scheyden,
T'was sonder arg, de Maegd met minnaer weyden,
T'gewolde kudde als met haer broeder ging,
Soo vry als met haer Vaer of Ouderlingh.

A. Hoe goed een dingh is Ouders t'uwer vreughden,
V kinders wel te voeden op in deughden,
Dees jeughd ter deugd in den oprechten pad,
Was wel ghestierd de vruchten toonden dat.

L. Wat eerst int vat dat nieuw is wort gegoten,
Den reuck daer van blijft lange in hem besloten,
Ieugds hert aldus behoud oock soet of suyr,
Ghewoonte allenghs veranderd in Natuyr.

A. Wijnbrauwen stuer' hard tongh' en hert sachtmoedigh,
Een dreygsaem hand met Roe gewapent vroedigh,
En stagen dwangh, goe voorgangh boven al,
In kinder tucht goe vrucht u baren sal.

L. Licht al te mal *met* kinders *can men* wesen
Of ernst is het straffen, aen het wesen,
Can met opmerck bet onderscheyden t'kind,
Als Schipper grijs kend aen t'Compas den wind,

Maer ouders blind waenliefdig al ontsteken,
Roesparigh ghy die dult kinds quade treken,

T'gaet u als boer die *niet* den wijngaerd snoeyd
Daer wilde vrucht en bitter hem *dan* groeyd.

A. T'zy of het gloeyd van hit, of kild van vriesen,
Te seer verlieft den Herder niet verliesen,
Can moed, hy teld jae scheld traeg maent en dag
Dat hy verdienden loon niet erven mag

L. Maeckt geen verdrag de Maegt eyscht hy ten tijde,
De Feest gedaen, t'word doncker des hy blijde
Ter camer gaet, daer hem de bruyd *verwacht*,
T'bruyd bedde doch gemist de rechte vracht.

A. Den blinden Nacht van morgen-stond verdreven,
Ter vensters in comt dag, die wel can geven
Goed onderscheyd van schoon en leelick wis,
Hier s'weers bedrog blijkt, ooc t'beloonen mis.

L. Dat' Lea is swac oogig Rachels suster
Siet hy en gaet tot Laban die geruster
Hem steld, en gheeft hem als de weke is uyt,
Voor seven Iaer nieu dienst zijn liefste bruyd.

A. Nieuw vreugds geluyd in Haran t'aller wegen,
Wt Labana huys *verstroyt* doet clincken tegen
Huys borg en clip den Herder krijgt te deel,
Sijn lieve Schaep genoegt' en hert juweel.

L. God heeft hem heel rijck worden boven maten,
En weder t'huys met vreden comen laten,
Want zijn geloft gedaen tot Lus de Stad,
Die Bethel heet den Heer niet en vergat.

A. Ist (seyde hy) dat God wil mijn reyse spoeden,
Ia cleers om t'lijf te decken brood om voeden,
My geven oock te keeren vredig tot
Mijn Vader t'huys soo werd de Heer mijn God.

L. Want doe t'gebod zijns ouders gehoorsaem hy
Wt Barsaba trock na Mesopotamy,
Om trouwen daer in t'moederlijck geslacht,

Heeft hy tot Lus op dat gheberght vernacht.

A. Een roodtse onsaght zijn bedd' is wien soud lusten,
Oock is een steen zijn peulwe om t'hooft op rusten,
T'blaeu Hemel welf vol sterren zijn huys dac
Die reyst en vind niet altijd zijn ghemack

L. Den slaep in brac en dreef de sorge buyten
En door vergeet d'oogschelen deed' hy sluyten,
Nu comt den droom een groot gheheymigh werck,
Bewerpt hy daer in s'geests inbeeldigh perck.

A. Met goed opmerck den Hemel rond hy maeckte,
Op d'eerd' een Leer' ooc die den Hemel raecte
Daer op en af Gods Eng'len clommen saen,
En Iacob sag den Heer op t'hoogst ooc staen.

L. Hem zijn ghedaen beloften schoon om hooren,
Zijn saed en hem sal Canaan t'lant toe hooren
Zijn saed als stof sal zijn op Eerden uyt,
Ghebreyd seer wijd West Oost oock Noord en suyd.

A. Noch tot beslyd't een g'lof van hooghe weerden
Door u en door u zaed sal zijn op Eerden,
Gheseghend al het mensch gheslacht eenpaer,
T'beloofde zaed van nieuws belooft is daer.

L. Geseyt is maer in een, niet in veel saden,⁺
Werd s'mensch geslacht gesegend uyt genaden
Den Heyden door t'gheloof in Christo magh,
Rechtveerdich zijn ooc so de Schrift voor sag.⁺

⁺Gal.3.16.

A. Snel troostich dach comt snellijck ons u bieden,
Maer tergh ghemoed, nacht vleugheld u om vlieden,
In Tartars kuyl swijmdieptigh ongewoon,
En sonder keer verberghd u daer ghevloon.

⁺Gala.3.8.

L. Nu Isaacs soon ontwaeckt en heen gevloghen,
Den Droom, hy sprack den Heer is ongelogen,
Te deser plaetse en t'was my onbekend,
Een coude vreese in hert hem quam gherent.

A. Och hier ontrent dees plaets hoe seer vervaerlijck,
 Iae heyligh ist niet al en ist hier waerlijck
 Als een huys Gods en hier is s'Hemels poort,
 D' Eerdsz-vader sprac dus, staende op na dit woord
 L. Vroeg ging hy voort den steen zijns hoofts oplichten
 En tot een merck der plaetsen daer oprichten,
 Den steen gesalft heeft hy met Oly flus,
 En noemd de stad nu Bet El die hiet Lus.

A. Noch sprack hy dus den steen van my gheresen
 Om hoog hier tot een teecken die sal wesen,
 Noch een huys Gods, dit opgericht merck,
 Wijst ons nu aen een heylig wonder werck.

L. Gods huys de Kerck jae Syon Gods Ghemeente,
 Sal staen gebauwt op Christum t'dier ghesteente,
 Hy een met haer, in haer als open baen,
 Werd selfde Leere om tot den Vader gaen.

A. Eens op te staen om gaen na Beth-El henen
 Te wonen, daer hem God so was *verschenen*
 Dit heeft de Heer bevolen Israel,
 Een Altaer oock moest hy daer bouwen snel.

L. Stracks doet bevel hy aen zijn huysch boden
 Van onder u doet wegh de vremde goden,
 Iae reynigd u veranderd oock u cleyd,
 Staet op om op te trecken weest bereyd.

+A. Comt werd geseyd laet ons *ten* berg des Heeren

+Op gaen, tot t'huys van Jacobs God vol eeren,

+Wy sullen gaen in s'Heeren huys dit soet

+Blymarig woort *verheugd* ooc Davids moed.

L. Aen rechte boet sal Christi Leer beginnen
 Die heet opstaen d'afgoden onser sinnen,
 Begraven, wegh al moeten zijn gedaen,
 t'Cleed Adam oud moet uyt en Christus aen.

A. Oock sal bestaen tot s'weerelds eynd in

+Esa.2.5.

+Ier.31.6.

+mich.4.2.

+Psa.122.1

't midden

Der kinder Gods een Altaer daer t'recht bidden,
En al t'goed werck opg'offert Gode werd,
T'reuc-vat werd van t'reyn geloofvig liefdig hert.

L. Wien t'quaed-doen smert en voord al wil versaken,
Ten altaer gae hy vind dan soet vermaken,
Iae sonder geld al veel goeds werd ter veyls,
Hier salmen dan versoenen oock veel feyls.

A. O steen des heyls o toegang vry ten leven
O Altaer groot en Offer soet beseven,⁺
Wanneer sult ghy verschijnen doch wanneer⁺
Van Syon sal uytgaen u Wet o Heer.⁺

⁺deu.32.15

⁺heb.10.19

⁺Esai.1.3.

Daer hebben nu veel Coningen, Propheten,
En Mannen Gods van overlang geweten,
En seer ghewenscht Heer u toecomsten dagh,
Och saligh hy, die hem beleven magh.

Eynd des 5. Veld Lieds.

Het Seste Veld-lied,

Psal. 116.

Proselytus, Salomon.

P. Wie sal ons nu met singen doen gerijf,
Terwijl wy hier onse kudde waken
By Bethlehem de Stad die wy ghenaken,
En zijn ontrent met al ons Vee bedrijf.

S. Tot Bethlehem vergaerd is man en wijf
Iae alle man uyt David huys bedeghen,
Om daer gheschat zijn van Augusto wegghen,
De weereld door ghegaen is zijn ghebod

P. D'herbergen al elck huys ja stal en kot,
Nu crielen vol niet isser ledigh bleven,
Elc in zijn stadt moet schatting comen geven
Sijnde onderdaen t'Roomsch Keysers groot gheweld.

S. Nu Proselijt met my u keele steld,
Te singen wat ick sal beginnen vooren
Elc hoor met vlijt want waer lust is om hooren,
Daer voeghd wel yet ghesonghen of verteld.

Salomon singt aen hem volgt Proselytus op de wijze vanden Psalm 23.

ABraham vroom Isaack en Iacob t'same
 Van Gods beloft versekerde erfghename
 In een vreemd land in hutten slecht woonachtig
 Een beter stad en Vader-land verwachtigh,
 In Hemel hoog: op Eerden wel te vreden,
 Te wesen vreemd en gasten hun beleden.

P. Sy Gaende met verganckelijcke voeten
 Op Eerden dus t'gemoed dat nam versoeten
 Den Heer ontrent te wandelen hier boven.
 Ten lesten word in slaverny verschoven,
 T'volck Israels in Egypten gedreven,
 Om vinden brood den steun-stoc van dit leven.

S. Nijdt t'wreede dier, dreef Ioseph daer te voeren,

+Die zijnd' een Vorst seven goe jaren t'cooren
 Hadde al vergaerd, in schuyren als den cloecken
 T'brood-huys was in Egypten doen te soecken
 De dierte groot was swaer in alle landen,
 Al t'geld voor brood geraecte in Ioseph handen.

+Act.7.10.

P. Oock t'Vee en land werd Pharao al ten besten
 Lijf eygenschap van al het volck ten lesten.

+D'eerds-vaders doch die dachten quade saken,
 Met Ioseph doen: maer God dacht wel te maken,
 Gelijc altijds, op dat veel volcken zouden
 Voor s'hongers nood met voedsel zijn behouden.

+gen.50.19

S. Een Coningh die van Ioseph niet en wiste,
 Socht ons geslacht te niet en doen met liste,
 Met arbeyd swaer in dienstbarig benauwen,
 Gebood Siphra en Pua twee vroe-vrouwen,
 Wat manlijck was in der geboort t'onlyven,
 Sy hetent na en God deed' hen beclijven.

P. Pharao ghebood zijn volck dat sy versmoorden,
 Den sonen jong, och wat Tyrannig moorden,
 Wat waren daer doe al mistrooste moeders,
 O wreed gebod d'onnoosel jonge bloeders,
 Al in s'Nijsvloed geworpen t'hebben willen,

Een deerlijck aes, voor gulse Krokodillen.

S. Wt Levi stam werd doe een soon geboren
Die namaels een verlosser werd vercoren,
Zijn moeder hem niet langher berghen wiste
En wierp hem wegh in een bepeckte kiste,
Van riet ghemaect, uyt t'water hy getogen,
Heeft moeder-soch uyt voesters borst gesogen.

P. Want siet hem vand' de Dochter van den Coningh
Sy nam hem voor haer soon aen in haer woningh,
Hy zijnde groot dood' een Egypter welcken,
Sloeg een Hebreer, t'geruchte liep voor elcken,
Tot Pharao oock, en die socht hem te dooden,
Hy is bevreest tot Midian ghevloden.

S. Daer werd zijn sweer Iethro, daer hy de wachte,
Der Schapen nam, ter wijlen ons geslachte,
Aenriep den Heer benauwt in swaer arbeyden
God goedertier gedacht als sy dus schreyden,
Aen zijn verbond, daer Mosis t'Vee bewaerde
Stracks in der vlam hem d'Engel openbaerde.

P. Daer sagh hy t'bosch in brande en met verteeren,
God sprac hem aen en seyde hem zijn begeeren
Hoe hy ons volck wilde onder zijn gheleyde,
Verlossen: maer siet wat hem Mosis seyde,
Na meer onschuld en socht het van hem wenden,
Och seynd mijn Heer den welcken ghy wilt senden,

S. O Heer o God de comst onses behoeders
Gheschieden laet, en wilt uyt onse broeders,
Moysen gelijc den Propheet ons verwecken⁺
Dien yeghelijck moet hooren, dat hy trecken⁺
Com uyt verdriet die in doods schadu sitten,
Verschijnd o licht ons met liefdigher hitten,

⁺deu.18.15

⁺Acto.7.37

P. Comt dagheraed o schoon blinckenden Oosten,
Opgang verschijnd comt uyt der hoogde ons Troosten,⁺
De duysterheyd comt heldigh overwinnen,
Dagh sterre claer verwect ons hert en sinnen,

⁺Luc.1.37.

Met Moysen oock wy sulcken wensch voor weynden,
Och seynd mijn Heer den welcken ghy wilt seynden.

Weder op de wijze des 116. Psalms.

S. Een ander nu die beter can hy magh,
Oock t'beste doen, en singhen vry met lusten,
By beurten want, soo ondertusschen rusten,
Den arbeyd oyt wel te verlichten plagh.

Eynd des 6. Veld-Liedt.

Het 7. Veld-Lied,

de wijze Psal. 50. God die der goden.

Hanan. Mathan.

H. *M*Enig nu slaept al houden wy de wacht
S'doodts broeder slaep, druckx vriend, en gast der nacht
Slaep die t'gedacht zin onthoud en verstand,
Vernieuwt en voedt, verdriet en sorghe vand,
V prijs ick want ghy steld soo wel te vreden,
Van s'daeghs arbeyd s'menschen vermoeyde leden.

M. Nut schepsel Gods dat dier en mensch gerijft,
Slaep die uyt t'hooft vee mijmele*ns* verdrijf,
T'lichaem beclijft door u in rusten soet,
Der sieckten cracht verminderen ghy doet,
En ons gemoed beschildert ghy met droomen,
Der Godt somtijd door waerschauwt yet *den* vroomen.

H. Maer te vergeefs *den* tragen ghy *ver*knaept
Die wakens tijd onachtsaem veel verslaept,
Hy geeuwt en gaept, tot u hy hem soo gheeft,
Dat hy de helft schier die hy heeft gheleeft,
Geslapen heeft wanneer de dood comt henen,
Den kalven tijd zijns levens dood geschreven.

M. Maer slaep ons met uwen droomspieghe*l* vlied,
Daermen t'voorheen en oock toecomstig siet,
Doch bauwt hier niet de gronden zijn te cranc:

Te houden wacht is ons hoogste belangh,
Daerom met sangh laet ons de Schaepkens weyden,
Den blijden dach langmoedich so verbeeyden.

Hanan singht op de wijze des 2.Psal.

H. Een die int veld verkoos een Herders naem,
Veel liever dan in Pharaons hof seer prachtig
Geheeten t'zijn des Conincks Neef eersaem:
Doe hy Gods volck zijn maegschap was gedachtich:
Hy die was in d'Egyptische wijsheyt machtig,
In al Gods huys werd een getrauwe knecht:
Ia een Propheet in zijn voorseg waerachtich,
Tot grooten staet quam hy als Vorst oprecht.⁺

M. God sprack hem aen van aen tot aenschijn vry,
Mond teghen mond niet door drooms openbaren,
Ghelijck als wel met ander dede hy,
Maer soo een vriend zijn vriend yet gaet verclaren,⁺
Nu Moses siet uyt slaef-dienstig beswaren,
Heeft dan verlost t'droef Israel betraend,
Dweers door de zee mids door de wilde baren,
Heeft God de Heer hem eenen wech gebaend.

⁺Syr.45.4.

⁺Num.12.18

H. De Iordaan ooc stil houdend' haren loop
Liet Israel t'beloofde land in treden,
Ter eender syd' haer vloed steylde over hoop,
Ter soute Zee liep t'ander af beneden,
De Priesters zijn al vooren door gheleden,
Met d'Arcke Gods en al t'volck volghde naer,
Maer niet dan twee van die met Mosem deden
Den uytgangh, zijn int land ghecomen daer.

M. Siet wat het is als God de hand aftrekt,⁺
Door s'menschen zonde Israel mocht wel weten,
Van t'land bespien heeft elcken dag bestreckt,
Een volle Iaer om t'morrigh boos vermeten
Veertigh Iaer langh heeft Israel versleten

⁺Num.14.24

Tijd, leven oock, in een dorre woestijn,
Maer God en heeft hem genen dag vergeten,

+Der Eng'len brood zijn spijs heeft ghesijn.

+H. Maer s'Hemels brood hiel op als sy int land

+Psa.78.25

Canaan t'gewas, en van t'lands koren aten.

+Iosu.5.11

Och Hemels brood oprecht daeld neder want,

Ons hope zijt ghy, wilt ons niet verlaten,

Beloofde zaed dat alle crancke vaten:

Tot voedsel dient, en s'weerelds leven zijt,

Och wanneer sult ghy comen t'onser baten,

Wel hem die magh beleven sulcken tijd

+M. Als Iosua was dood, die Israel

Hadd' uytgedeyld, t'beloofde land met loten,

+Ios.18.10

En t'oude volck ghestorven was, is snel

+Een nieuw gheslacht, een ander volck gesproten,

Welck niet en heeft Gods kennisse ghenoten,

+Iud.2.10

Maer afgodisch gheleeft al meer en meer,

Dus heeft de Heer met Toorn hun begoten,

Huns vyands hand die drucktese wel seer.

+H. Ganschs gheen ghehoor, als volck seer hard gheneckt,

En gaven sy den Rechters uytghelesen,

+Iud.2.17

Maer God altijd, doe hy hadde verweckt,

Een Rechter was hem toegedaen, door desen

Verloste hyse en den Rechter ghepresen,

Wanneer hy sterf sy weken sonder toef,

Daerom liet God noch t'Heydensch volck in wesen

Romtom zijn volck ghesteld als tot een proef.

+M. Naer Israels begheerte gaf God siet,

Hem een Coningh, hoe wel in sijnen Tooren,

+Ose.13.11

In zijn gramschap hy desen oock verliet,

+Doe werd ghestort der salf olyen hooren,

Op een jongh held een Herder uytvercooren,

+1.Reg.16.13.

+Een dichter cloeck Propheet en Herper soet,

Die oock het kudde al hier ontrent te vooren,

+1.Reg.16.18.

Te hoeden plagh ghelijckmen nu noch doet.

H. Gelijckmen speeld met bockskens gingh hy om

Met Leeuwen fel met Beyren als met Lammen,
 In zijnder jeughd des Reusen stouten rom,
 Deed hy te met tot blijschap der twaelf stammen,
 Tien duysent weerd (den Coninck tot vergrammen)
 De vraukens hem hoogh presen met gesangh,
 Maer Saul dede ontsteken heet als vlammen⁺
 Den Toorn Gods tot zijn self ondergangh. +1.Par.11.13.

M. Doe David nu voor Saul onbesorgt,
 In Israel een Coningh was verheven,
 En dat hy woonde op Syon Davids borght,⁺
 Werd sijnen gheest seer lustigh in ghedreven, +2.Reg.23.15.
 Och wie sal my te drincken wille gheven,⁺
 Van t'water goed te Bethlehem uyt den put, +1.Par.12.17.
 Onder de poort, och sal ick by mijn leven,
 Niet smaken noch dat water soet en nut.

H. Op sulcken sin met s'Heeren geest doorviert,
 Sprac David want sijn ziele kreesch te degen
 (Ghelijck den hert na t'versche water tiert⁺
 Na een Fonteyn vry open aller wegghen, +Psal.42.1
 Iae die zijn huys noch hebben sal, die teghen⁺
 De zonde en alle onreynicheyd werd goed, +Sac.13.1
 Daer naer zijn ziel' verlangde seer genegen,
 En dorstigh nae die suyver water vloed

M. O borne claer berst uyt te Bethlehem
 Onder de poort, doorgangh ten leven steylig,
 O Borghers al binnen Ierusalem,
 Haeckt na dees vry open Fonteyne heylich,
 Maer ghy behoeft drie helden welcke u veylig,
 Dit water doen ghenieten onghequeld,
 Gheloove hope en liefde u mededeyligh
 Geschoncken wijn en melck werd sonder geld.⁺

H. David die hopte en stond vast onbeducht +Esa.55.1.
 Op Gods beloft en eed (alst was te prijsen)
 Dat sijnen stoel noch van zijn lenden vrucht⁺
 Beseten werd, dit heeft hy als den wijsen +2.Re.7.12
 Propheet voorsien en voorseyd op't verrijzen,⁺
 Des Messiams dat de ziele van dien, +Act.2.30.
 Ghelaten niet en werd in Helsch afgrijzen,

Noch zijn vleesch gheen verrotten en sal sien.

+M. Och comt haest uyt Bethlehem Ephrata,

De Heere werd in Israel met namen,

Ghy Bethlehem die cleen zijt in Iuda,

Ia teghen al de duysenden te samen,

Wt u sal doch na des Propheten ramen,

+Ons comen voord, wiens uytgang is geweest,

+Van aen begin, in eeuwicheyd, och amen,

V comst gheschie daermen soo veel af leeft.

+H. Door s'Heeren gheest Propheten ondersocht,

Vast hebben na den tijd, en neerstich rieden,

+Wanneer de comst Messie wesen mocht,

Maer wie sal de weken ons bedieden,

Ia van 'ghetal den zin ontsloten bieden,

+Daer Daniel heeft langhe van voorseyd,

Wanneer sal ons dat vredich Rijk geschieden,

Dat niet en sal vergaen in eeuwicheyd.

+Mich.5.1.

+Esa.53.11.

+Collos.5.

+1.Pet.1.

+Dan.9.24

+Dan.2.44

De wijze 50. Psalm.

M. NV Hanan vriend dus worden wy vast quijt,

Den droeven nacht, en onweer keerschen tijd,

Maer eer verwijt, tot ons hier neme gangh,

Van ander dat wy't maken al te langh,

Dit Lieds gesang, laet ons nu stilte maken,

Want stilte soet, en is doch niet te laken.

H. Wel aen Mathan des ben ic wel gesind

De stilheyd soet is van my oock bemind,

Eermen begint met tonge slaen geluyd,

Hoeft wel beproeft t'woord binnen t'monds besluyt

Oft in of uyt best diend, en of ons spreken,

Is weerdich om stil-swijghen mede breken.

Het 7. Veld-Lieds eynd.

Het 8. Veld-Lied,

nae de wijze: des 57. Psalms.

Raguel. Achitob.

R. OP Achitob laet ons aen desen cant,

Yet singhen t'saem oock naer ons best verstand,

Ter wijlen wy in stem ghenoech ghelijcken.
 Ons Schaepkens zijn al in behouder hand,
 Sy sullen ons niet uyt der weyde ontwijken.

A. Het gae soot mag ick volge singt ghy voor
 Wy singhen niet voor doove, goed ghehoor
 Geeft ons *den* choor, van Herders Herderinnen
 Bergh bosch en dal elck leend ons oock de oor,
 T'saem met gehoor weerclincken zy beginne.

De wijze des 69. Psalms.

R. *O* Herder groot, s'heylich wachter goed, Der weereldt wijdt heerschapper aller⁺
 dinghen, Leerd ons altijd op rechte waerheyd singhen, So ghy u knechts Davids ^{+Dan.4.13.}
 Herp snaren soet, Deed beven, wilt inwendich ons ghemoed, Verwecken reyn, en
 onse tonghe dwinghen, Ia gheeft dat wy als David moghen vroed, Den dienst uws
 wils ten eynde toe volbringen⁺ A. Voor elck Gods werck, met een schoon Lied eerbaer,
 Wt herten grond heeft David hoog gepresen, *Den* Schepper groot, en seer bemind' ^{+Act. 13.16}
 hy desen⁺ Den Altaer by bestelde hy sanghers daer Zijn Lieden soet, te singhen
 t'gantsche Iaer,⁺ Op elcke Feest dat s'Heeren *naem* mocht wesen Seer hoogh gelooft, ^{+Syr.47.9}
 in somma David naer, Des Heeren hert en man was uytghelesen. R. God spreect ^{+1.Par.26.1.}
 door hem tot Syons Bruydegom, Ghy zijt mijn Soon gebaerd heb ick u heden, Eyscht
 soo sal ick u gheven d'onbesneden, Ia d'Heydens tot een erfnis t'eendersom, En
 s'weereids eynd' oock tot een eyghendom, Met yser staf sult ghyse hier beneden, Te
 morsel slaen dus Coninghen hier om, Laet u doch doen goed onderwijs met reden.
 A. Ia Richters ooc hier op der Eerden ghy Berispen laet u, diend den Heer verheven,
 Met vreesen dan weest vrolijk doch met beven Ia kust den soon dat hy niet gram en
 sy.

Veel Prophecyen heeft noch ghesonghen hy, Door s'Heeren gheest, int Psalter boeck
 beschreven. Oock Salomon naer hem van desen vry, Sijn tot vermaec schoon
 Liedekens gebleven, R. Een vredigh rijck siet Salomon besat, Des Heeren huys dat
 bauwd' hy t'meeste wonder, Der weereld want God had als *een* besonder,
 Bauw-meester groot ghevoorbeeld selve dat Een constig werck, een heerlijk,
 seldsaem vat Noyt geen Mausool noch Ctesiphons werc-konder Ghewedden mede
 in const als oock in schat, Want t'was al Goud van *boven* af tot onder. A. In wijsheyd
 groot ghy Israels cieraet, Hoe hebt ghy laes so dwaes u gaen besmetten En laten vaen
 in wel bekende netten, S'vleesch weelde sot rijckdom en lust onmaet Door ledicheyd
 u t'seer gheliefde quaed, T'onkuysche vuyr int herte ginghen setten, Ia voeden soo
 dat soete vrouwen raed, Ghy steldet voor des Heeren wijse wetten. R. Dus hebt ghy
 laes vernuftige edel ziel, Vertoornd Godt door dwaesheyd onberadig, T'rijc werd
verscheurd, maer in beloft gestadig Den wortel noch van David God behiel, Doe
 Israel af met thien stammen viel. Van Roboam een man dwaes ongenadigh, ^{+Syr.47.25.} 'Niet
 doend' *een* gantsch uytroeyich fel verniel, T'lief-hebbers saed bewaerde hy
 weldadigh. A. Hoe wel dit zaed in wandel niet behaegt Als David heeft den Heere
 der Heyscharen, Int tiende lit van David God de maren, Van zijn beloft vernieuwt
 heeft en gewaeght Tot Ahas, dus ontfanghen sal een Maeght, ^{+Esa.7.15.} 'Een Maeght bevrucht
 sal eenen sone baren, Immanuel werd sijnen naem (wie't vraeght) Dats God *met*
ons om t'voort te recht *verclaren*. ^{+R.} Noch Amos soon Esaias' Heeren knecht
+Esa.9.5.

Heeft breeder ons van des geboort geschreven. Een kind is ons gheboren jae ghegheven, Is ons een sone op wiens schouders geleght, Sijn heerschappye is sijnen naem hy seght, Wonderlijck, Raed, ja Held en cracht *verheven*, Een Vader oock die eeuwich is ja recht Goed vreden Vorst, des namen *hem* aencleven. A. Noch vorder siet een Roede sal op gaen. Van Isai de stamme uytghelesen, Een spruyt sal uyt zijn wortel opgheresen:⁺ Vruucht brengen voord daer rustend op sal staen Des Heeren geest des wijsheyt geest, daer aen, Oock des verstants den gheest des Raeds tot ^{+Esaï.11.1.} desen Der sterckten oock des kennis gheest gedaen, Daer toe *den* geest oock van des Heeren vreesen. R. Immanuel verlosser niet vertreckt,⁺ V comst voor die tot Syon op u wachten, Comt heerlijk licht, verlicht alle geslachten,⁺ Die nu dus zijn met ^{+esa.59.20.} donckerheyd bedeckt, Comt rechte vrucht van David opgheweckt,⁺ Comt Coningh ^{+Esa.60.1.} heerscht op Eerden wel met crachten, Dat over al gherechticheyd haer streckt, ^{+Iere.23.5} Wilt Iuda doch te helpen haest betrachten. A. Ghesalfden comt en predickt openbaer, T'ellendigh volck, oock allen die ghebroken⁺ Van herten zijn verbindingh, al t'beloken, Ghevangen volck verlost uyt banden swaer, Comt predickt ons een soet ghenadigh ^{+Esa.61.1.} Iaer, Cieraet voor assche, en cleeren soet van roken, Gheeft voor getreur, ja vreughden Oly claer, Laet zijn gebaud t'*verwoeste* alst is voorsproken.

Weder op de wijze des 57. Psalms

R. Gōddanck ons Lied ten eynd is nu gebracht,
 Van Gods beloft daer lange op is gewacht,
 Ten deel verhaeld och of de comst des Heeren,
 Gheschiede nu, dat desen droeven nacht,
 Alsoo in vreughd op t'leste mocht verkeeren.

A. O Raguel den tijd is God bekend,
 Of wy noch zijn van daer verre of ontrent,
 Maer dits gewis dit can ons niet bedriegen,
 Gods toesegeh sal geschreven noch int eynd,
 Onmooglijk waert dat God eens soude liegen.

Het 8. Veld-lieds eynd.

Het 9. Veld-Lied,

op de wijze des 57. Psalms.

Lamech. Hebreus. Salomon.

L. *D*At door eens Mans eerste ongehoorsaemheyd,
 Veel sondaers zijn ter weereld uytgebreyd,
 Daer hebben wy voor henen afgesongen,
 De zonden zijn seer wijd en breed verspreydt,
 Iae zijn oock in Ierusalem ghedronghen.

H. Ierusalem de stad die God verkoos,
 Om sijnen naem te stellen, werd gansch door,
 Ieremias die preeckte daer veel Iaren,
 Maer 'tvolck eylaes bleef al versteend godloos,
 Hy werd vervolghd gebracht in groot beswaren.

S. Maer t'is geschiedt in Zedekias tijd,
 Dat op dees stad de Chaldeen voerden strijd,
 En na twee laer verwinders zijn bedeghen,
 Zedekias die vluchte maer niet wijd,
 Hy werd int veld by Iericho ghecreghen.

L. Te Babel voor den Coning hy na dien,
 Te Riblath quam ghevanghen en most sien,
 Sijn kinders daer verworghen, fel ontlijven,
 Doe stack m'hem uyt zijn ooghen (droef gheschien)
 Zijn leven lang moest hy gekerckerd blijven.

H. Des Heeren huys ja yder huys en stad
 Werd laes verbrand en al stads mueren plat
 Geveld, ooc zijn van s'Heeren huys de vaten,
 Al wech ghevoerd ja oock al t'volck, dan wat
 Slecht aren volc tot land-bauw word gelaten.

S. Ierusalem nu woest' en Israel,
 Om zijn misdaed ghevanghen in Babel,

Ieremias heeft met betraende wanghen,
De stad beweend in bitter siel ghequel,
En haer beclach dus droeflijck aengevangen.

Hier volghen de Claeghlieden Ieremie. Het eerste Capittel

op de wijze des 51. Psalms.

L. HOe ligt eylaes so jammerlijck als mag
De stad verwoest die volck rijk was voor desen,
Een Weduw maer en schijnt ze die gheresen,
Sat een Vorstin' hier voortijds menig dagh,
Int midden al der Heydenen, en plagh
Een Coningin te wesen in de Landen,
Dees moet eylaes met hinderlijck verdragh,
Zijn onderdaen en dienen haer vyanden.

H. Sy weent des nachts soo dat haer aenschijn claer,
Van tranen vloeyd haer togedane vrienden,
En comen niet dat sy haer troost aen dienden,
Haer naeste selfs verachtense, en zijn haer
Vyandich nu, jae Iuda is in een swaer
Ellendicheyd, en dienstbaerheyd gevangen,
Sy woonde vy midts onder Heydens maer
Sy vind geen rust noch vrede in al haer gangen.

S. Het quellen haer al haer vervolgers seer,
Het ligghen woest na Syon alle straten,
Haer poorten al staen eensaem en verlaten,
Op dat niemand opcomt ter Feesten meer,
Haer Priesters al vervluchten en haer teer,
Iong-vrouwen sien seer deerlijck daer beneven
En sy is oock seer droef terwijl in Eer
Verheven hoogh, al haer benijders sweven.

L. De sake wel met haer vyanden gaet,
Want God de Heer heeft om haer groote sonden,
Vol jammers haer gemaect, en dus geschonden,
Haer kinders zijn voor hen vyanden quaed,
Ghevanghen heen ghetoghen, al t'cieraet,

Glad weg is van Syons dochter gestreken,
Haer Vorsten laes zijn oock in droeven staet,
Gedreven wegh, den Rammen w'el-geleken.

H. Ia Rammen voor den dryver gaende mat
En nergens niet en mogen vinden weyde.
Ierusalem gedenckt met onderscheyde,
Hoe zy nu ligt verwoest ellendig plat,
En hoe veel goeds zy voortijds heeft gehad,
Gemerckt haer volck nu daer so gantsch ter neder
Ligt onder haer vyanden, ja en dat,
Daer niemand is die haer op helpet weder.

S. T'sien hunnen lust, aen haer na zins gerijf,
Zy al die haer vyandich haet nu dragen,
Zy lachen ooc nu met haer Sabbath-dagen
Ierusalem heeft haer besondigt stijf,
Des moetse gelijk een onreyn wijf.
T'Versmaden haer al diese plegen eeren,
Om datse dus nu sien haer schaemtig lijf,
Maer zy verzucht, en moet den rugge keeren.

L. Haer vuylicheyd aen haren soom nu cleeft
Sy hadde niet gedacht dat haer ten laetsten,
Soud' hebben dus vergaen geheel ten quaetsten
Te grouwlijck zy t'onderghestooten sneeft,
En daer toe noch sy gheenen Trooster heeft,
O Heere wilt mijn Ellend overvloedigh,
Aenschauwen doch want den vyand nu leeft,
In vreugden hy verheft hem seer hoogmoedig.

H. Den vyand heeft zijn hand geslagen aen
Al haer begheerde en costelijcke dinghen,
Sy most sien dat de Heydenen inginghen,
Haer heylichdom daer ghy van hebt gedaen,
Bevel dat sy gheen tijd en souden gaen,
In u Gemeynt, haer volck sucht al met beven
Sy gaen om brood seer hongherigh belaeen,
Al hun Kleynood sy wegh voor spijsse gheven.

S. Op datse slechts hun zielen laven vry,
O Heer aensiet wilt met opmerck aenschauwen,
Hoe jammerlijck ick worden ben vol rauwen

V segh ick ghy al die hier gaet voorby,
 Aenmerckt en siet, of erghens smerte zy,
 Ghelijck de smert die my treft nu ten tijden,
 Want gemaect heeft den Heer vol jammers my,
 Op sijnen dagh des toorens swaer om lijden.

L. In mijn gebeent' hy uyt der hoogten goot
 Een vuyr en liet dat rijsen met ghewelde,
 Een Net ghespreyd, hy mijnen voeten stelde,
 En wierp my om te rugghe met ghestoot,
 Hy maeckte my tot een woestijne bloot,
 Des daeglijcks moet ick druck en treuren pleghen,
 Mijn zonde swaer door zijn straffinge groot,
 Die zijn ontweckt met hoopen opghesteghen

H. Op mijnen hals zijn zy ghecomen dan,
 So dat mijn cracht hier door al is verdreven,
 Den Heer heeft my alsoo bereyd in sneven,
 Als dat ick my niet opgherechten can,
 Den Heer vertrad my yder heldich man,
 Hy riep een Feest over my en verdede,
 Mijn mannen jong, der maechden dochter van
 Iuda gaf hy, dat sy de persse trede.

S. Daerom ween ick soo dat ghelijck een vliet,
 Van water nu mijn ooghen beyde leken,
 Om dat seer wijd den Trooster my ontweken
 Is, die mijn ziel soude helpen uyt verdriet,
 Mijn kinders laes zijn wech den vyand siet,
 Heeft met gheweld nu d'overhand ghecregen,
 En Syon streckt de handen uyt voor niet,
 Want niemand haer te Troosten is genegen.

L. Den Heer gebood den vyanden int rond,
 Om Iacob dat Ierusalem soud wesen,
 Als wijs onreyn rechtveerdich is in desen,
 Den Heere, want ick hebbe sijnen mond
 Gehoorsaem niet gheweest, nu hoort terstond
 Ghy volcken al, en siet mijn smertig quellen,
 In vangenis zijn gegaen met druck gewont.
 Mijn maegden jong en jonge fraey gesellen.

H. Mijn vrienden riep ick aen (wie had betrouwt)
 Sy hebben my eylaes ter nood bedroghen,
 Mijn Priesters zijn *versmacht* in onvermogen,
 Mijn oudste in t'stad sy *gaen* om brood benaut
 Om laven slegs hun ziele, o Heer aenschauwt
 Hoe bange ick ben en hoe benauwt ick blijve,
 T'lijf doet my wee van binnen seer verflauwt,
 Inwendigh slaet my t'herte in mijnen lijve.

S. Want gantschs bedroeft ben ick, van buyten t'sweerd,
 In huys de dood, my weduw gingen maken
 Men hoord my wel versuchten maer genaken,
 Comt niemand my die my te troosten geerd,
 Mijn ongheluck is mijn vyanden weerd,
 Ia waer sy dat aenschauwen of aenhooren,
 T'is hun een vreugd al t'lijden dat my deerd,
 Dits doch u werck o Heer mijn God vercoren.

L. Laet comen voord den troost-dag dien ick wacht.
 Dat hun gheschie, als my ten desen stonden,
 Gedenct doch ooc hun *boosheyd* ja hun zonden
 En maectse toe soo ghy my hebt ghebracht,
 Om mijn misdaed, te gronde aldus veracht,
 Dat sy oock zijn benauwt te sulcken keere,
 Mijn suchten nu seer vele is dagh en nacht,
 Mijn herte is seer bedroeft o God mijn Heere.

Eynd des 1. Capittels.

Het 10. Veld-Lied,

weder op de wijze des 57. Psalms

H. WEL over een comt Ieremie sangh,
 Met onsen nacht die droef is vol verlang
 Op de beloft daer stadig wy na wachten
 Dat uyt des doods fel schaduwig bedwang,
 Eens mochten zijn verlost alle gheslachten.

S. Zijn clachten hy in Ierusalems naem,
 Wel aerdig doet geen claeg-wijven bequaem,
 Hoe constigh oock en mochtent beter connen,
 †Ierusalem o stad van ouder faem,

†Ier.9.16

Van t'Roomsche geweld ghy nu oock zijt verwonnen

L. V overwon Pompeius den Romeyn,
Die s'Heeren huys ontwijdde maer hiel reyn
Zijn handen, noch van de heylighe vaten,
Maer Kassius die quam als Capiteyn,
Van t'Roomsche volc en heeften niet gelaten.

H. Ierusalem den staet daer ghy in zijt,
En hebt ghy noyt beleeft in uwen tijd,
Dat Coning fremd in u heerschaft met lusten
Herodes groot zijnd' een Ascalonijt,
Ghesteld is door Octaviaen Augusten.

S. T'voorseggen van Iacob Eerts-vader⁺
bloot,

⁺Gen.49.10

Moet nu gheheel vervullen haest t'is noot,
Christus den held, behoorde wel te comen,
Ter wijle dat den Coningh-Scepter groot,
Van Iuda nu versteld is en ghenomen.

L. Daer is een Man nu in Ierusalem,
Godsvruchtich, Recht, den gheest Gods is in hem,
Israels Troost verwacht hy alle daghe,
Hem is beloofd door s'geests inspraecsche stem
Te sterven niet, voor dat hy Christum saghe

H. Dats Symeon so ons t'gerucht verteld,
Och mochten wy oock mede sien den Held,
Die comen sal, en mochten hem aenhangen,
Nu laet ons noch te samen hier verseld,
Verhalen voord s'Propheten droeve sangen.

Het tweede Capitel der Claegh-Lieden Ieremie.

De wijse des eersten Psalms.

S. Och hoe de Heer, de Dochter Syons snel,
Heeft overschudt, met sijnen Tooren fel,
De heerlijkheyd Israels groot van weerde,
Van Hemel af wierp hy gantsch plat ter eerde
En op den dagh sijns Toorens seer onsacht,
Op sijn voet-banck, en heeft hy niet gedacht.

L. De Heere heeft sonder barmherticheyd,
 Van Iacob al de wooningen geleyd,
 Vlack in den grond in zijn toornig aenstoken,
 Der Maegd Iuda, haer Vesten al gebroken,
 Ter Eerden af, hy heeft haer Koningrijck
 Ontwijd, en oock haer Vorsten van gelijk.

H. De Hoornen al hy Israel onsoet
 Gebroken heeft, in sijnen grammen moet,
 Zijn rechter hand heeft hy achter getogen,
 Doe den vyand aen quam met zijn vermogen,
 In Iacob hy aenstoochte eenen brand,
 Siet al verteert, rondom aen elcken cant.

S. Hy spien en trock sijnen boge als vyand,
 Als een party veerd' hy zijn rechter hand,
 En heeft verworgd, wat lieflijck was t'aenschauwen,
 Zijn gramschap groot heeft hy om seer benauwen,
 Gegoten uyt, als een vuyr tot verniel
 T'welck in der hutt' Dochter Syons viel.

L. De Heer is Recht of hy een vyand waer,
 Hy heeft vermeld, Israel openbaerd,
 Ia Israels Palleyzen schoon en Vesten,
 Gescheynden niet gelaten meer ten besten,
 De dochter Iuda al neder plat geveld,
 Heeft hy vol rauwe, en vol geklag gesteld.

H. Zijn Tenten om weeld' hy als eenige erf,
 Int Hof, en oock zijn wooning hy verderf,
 In Syon siet, den Heer vergeten dede,
 Beyde te zaem Vier-dag en Sabbath mede,
 Den Coning oock den Priester t'samen siet,
 Hy scheynden in zijns Toorns yver liet

S. Zijn Altaer heeft den Heer geworpen om
 Verbannen oock daer toe zijn eygendom,
 De mueren van haer Palleyzen verheven,
 Den vyand hy in handen heeft gegeven,
 Zo datmen kreesch in s'Heeren huys alst plag,
 Voormaels te doen op eenigen Vier-dag.

L. De Heere dacht van Syons dochter al,
 De mueren gantsch te niet doen in den val,

T'rechtsnoer hy toog daer *overend'* en weynde,
De hand niet of, voor hyse gants al scheynde,
Seer klaeglijck al de Bolwercken daer staen,
En jammerlijck ligt daer den muer vandaen.

H. Haer poorten diep in d'eerde liggen daer
Haer grendels hy ghebroken heeft, en haer,
Coninghen met haer Vorsten, die zijn onder
Theydensche volck sy comen Gods bysonder
Instellingh niet ghehouden, van den Heer,
Ghesichten gheen sien haer Propheten meer.

S. Die oudste van de dochter Syon, vlack
Op d'Eerde stil nu ligghen, eenen sack,
Heeft elck aen t'lijf gedaen om geen vermoyen
En op t'grijs hayr zy stof en asschen stroyen,
De Maeghden van Ierusalem vermaerd,
Die laten t'hoofd hanghen ter Eerde waerd.

L. Van veel geweent mijn oogen schier uyt zijn
Des is mijn lijf inwendigh vol ghepijn,
Mijn lever is gestort uyt op der Eerd,
Om t'*verdriet dat* mijns volcx dochter most herden
Doe inder stad op straten zonder kracht,
Die arm cleyn soogh kinders zijn versmacht.

H. Doe sy benauwt van honger riepen mijn
Moeder waer is nu brood, en waer is wijn?
Ia doe sy wel ghewonde volck gheslachten,
En midden op stads straten daer versmachten,
En hunnen gheest op-gaven alsoo flauw,
In d'armen van de moeders al vol rauw.

S. Ierusalem dochter wien sal ick dy
Ghelijcken, doch waer voor sal ick u ghy
Dochter Syon o Maegd houdende wesen,
Wien sal ick dy ghelijcken om door desen,
Te Troosten dy, want u shade als de Zee
Is groot, wie kan gheheelen al dijn wee?

L. Slechts hebbend dijn Propheten eylaes
Ghepredickt veel ydel ghesichten dwaes.
Zy stelden dy niet dijn misdaed voor ooghen
Om keeren dijn ghevanghenisse moghen
Met ydel sot ghepreeck, vol soet gheluyd,
Hebben zy dy ghepreeckt ten lande uyt.

H. De handen slaen al die den weg hier gaen
 Voor by, en sy pijpen u schimpigh aen,
 Ia schudden t'hoofd op Ierusalem's dochter,
 Is dit de stad, daer men van seyde, mochter,
 Een schoonder zijn, ja daerm' afroemde wijd,
 En waer van dat t'gansch land ooc was verblijd.

S. Elc dijn vyand speert op den mond, en hy
 Fluyt over u, jae toond zijn Tanden dy,
 Segghende hey, wy hebbense ter Eerden,
 Te mael vernield, dit is onsen begheerden.
 Gewenschten dag, wy hebben ymmers dien,
 Vercreeghen nu beleeft en noch ghesien,

L. Den Heere deed' het geen hy heeft bedacht
 Vervuld heeft hy zijn woorden, die in cracht,
 Van ouds hy heeft gheboden in voor Iaren,
 Hy heeft vernield verdorven zonder sparen,
 Dijn vyands vreughd hy over u ghedooghd,
 En dijn party den hoorn hy verhooghd.

H. Haer herte riep tot den Heere, Odu muer,
 Der dochter van Syon laet met ghetruer,
 t'Sy nacht of dagh u tranen stadigh leken,
 En vloeyen af ghelijck als water beken,
 En rust oock niet noch dijn oogh-appel claer,
 Niet af en laet noch sy niet still' eenpaer,

S. In d'eerste waec staet op snachts maect gheluyd,
 Roept schudt den Heer u herte als water uyt,
 V handen heft tot hem, om al de zielen,
 Dijns kinders cleyn, die in een swaer vernielen
 Des hongers fel versmachten, vroegh en laet,
 Over al aen t'begin, van elcker straet.

L. Heer siet en merckt, wie ghy dus hebt ghescheynd,
 Wat sullen dan, de vrouwen in den eynd,
 Den lichaems vrucht, ja kinders eender spannen
 Langh eten noch, en die heylighe mannen,
 Propheten, oock Priesters sullen die om
 Ghebracht zijn, dan in s'Heeren heylighdom

H. In straten daer, ter Eerden menigfoud,
 Lagh neergheveldt, te samen jongh en oud,

Mijn maeghden jongh, en Jongelingen alle,
 Zijn door het Sweerd gecomen tot den valle,
 Gheworghd hebt ghy, in uwen Toorn dagh,
 Sonder ghenaed', hebt ghy gedaen den slagh.

S. Ghy riept rondom, al mijn vyanden snoo
 Iae recht ghelijck, als t'eender Feeste, soo
 Dat op den dag, van s'Heeren Toorn geenen,
 Ontloopen is, noch overbleven eenen,
 Den vyand heeft verdaen, in groot verniel,
 De ghene die ick voedde, en onderhiel.

Eynd des 2. Claeg-lieds Ieremie.

Het 11. Veld-Lied,

57. Psalms wijze.

L. WAt yv'rig man was in des Heeren pad,
 Ieremias hoe droeflijck hy oock sat,
 Ieruselems verderf, aensiende in trueren,
 Ierusalem wat heerlijkheyd, en wat
 Veranderingh heeft oyt besocht, u mueren.

H. Melchisedech, hiel sijnen Coningh stoel,
 In u, en waerd (soo is t'ghemeen ghevoel)
 Van hem ghesticht, en Salem eerst geheeten,
 Of Salom welck is vrede, dus t'ghewoel,
 Des tweedrachts, dan Ierusalem wilt veeten.

S. Morea berg, waer op den Tempel staet,
 De plaetse was, daer God wille voor daed,
 In Abraham aennam, doe hy te slachten,
 Sijn eenigh Sone, en lief beloftigh zaed,
 Wel meende voor s'geloofs, oprechte crachten.

L. Ierusalem gheseyd, vredigh ghesicht,
 Vast aen den voet Syon waert ghy gesticht,
 Mids in Iudeen, Iebus na Iebusyten,
 Hiet ghy (*men* acht) doch niet om winnen licht,
 Langh derfden dy hun deel de Benjamijten

H. Dry honderd Iaer en t'seventig of meer
 Tot David quam, die wierd u over-Heer,
 Doe wierd ghy rijc gebauwt en *wond'* schoone
 Maer Salomon bracht u ter hooghster Eer,
 Met soeten staf des vreds, en wijse croone.

S. Maer Roboam verlatende Gods wet,

Den Coningh van Egypten Sisak met	
+Ontallijck heyr quam, en heeft u geplondert, Na desen, noch Ioas sonder belet, Heeft u ter tijd, Amasia verondert	+2.par.12.2.
+L. Van uwen muer vier-honderd ellen wel Hy brack, daer na quam Salmanasser fel,	+2.par.25.23.
+Die t'land verdorf, en maecte gants te schanden Samaria, oock t'Rijck van Israel Ten eynd', en t'volck verstroyd' in alle landen.	+4.Re.18.9
H. Sennacherib Assyrischs Coning, dy Oock heeft benauwt, maer op de vlucht most hy Den Engel Gods heeft al zijn heyr verslagen, Maer doch ter tijd Manasse most noch ghy, Beleggh en oock inneminghe verdraghen.	
S. De zonde bracht u altyds inden druck, +V overblijf een roof, werd een ghepluck	
+Voor alle dijn vyanden wreed van zede,	+4.Re.21.14
+Noch over dy quam, t'groot swaer ongeluck,	+4.Re.25.9
+L. Oock Iason valsch verwon u onversien,	+2.par.36.19
+En Antioch u met geweld, van dien, Niet waren vry d'onnosel in de wieghen.	+Ier.52.12 +2.mach.5.5.
+Apolloni een boef vol Tyrannyen, Op den Sabbath quam fel u oock bedriegen.	+2.Mach.5.12.
+H. Dits al voor by meer als 2.honderd jaer Maer nu her bloeyt ghy vredig wonderbaer, Door t'heerschen wijs Herodi onvervolghen, In voorspoed groot, genoegh van desen, maer Laet ons al voord de claeg-lieden vervolghen.	+2.Mach.5.24.

Het derde Claeg-Lied Ieremie,

Op de wijze des 103. Psalms. Mijn ziele wilt, etc.

S. Ick ben een Man ellendig die in rauwen,
De Roede van zijn gramschap moet aenschauwen,
Gheleyd heeft hy my, int duyster doen gaen,
En niet in t'licht, en zijn hand heeft hy reghen
My nu gekeerd, hy handeld buyten t'plegen,
Met my altyds, dan hy eer heeft ghedaen.

L. Mijn vleesch en huyl heeft hy in vroege daghen
 Verouderd, mijn ghebeente in twee geslagen,
 En my rondom betimmerd breed en wijd,
 Met galle en moeyt' heeft hy my al omvangen
 En my gheleyd in duysterheyds bedwangen,
 Als dooden in de weereld t'aller tijd.

H. Besingelt heeft hy my in swaer *vermoeyen*
 Dat ick niet uyt en mag, hy heeft mijn boeyen
 Beswaerd, al roepe ick en al schrey ick mat,
 Zijn ooren stopt hy, voor mijnen ghebede,
 Mijnen weg heeft hy, met grond-steenen mede
 Bemetst, en al toeghestopt, mijnen pad.

S. Hy loerde op my, als Beyr doet om verworghen,
 En als een Leeuw, die ergens ligt verborgen,
 Hy laet den wegh my missen, en te midt
 Verscheurd' hy my, en maeckte my te nieten,
 Hy spien den boge, en stelde om na te schieten,
 My tot een wit of teecken, voor den Flits.

L. Wt sijnen tros, liet hy mijn niere treffen
 Een spot mijns volcs ben ic, en als' aenheffen
 Sang, dan ben ick daeghlijcs hun lied gemeen,
 Met bitterheyd, heeft hy my gaen versaden,
 En drencte my, met Alssem t'mijnder schaden,
 Mijn tanden sloeg hy, al in stuckskens cleen.

H. Hy winteld my in d'asschen, daer beneven
 Is oock mijn ziel', uyt den vrede gedreven,
 Vergheten ick de goede daghen moet,
 Ick sprack, nu is van my, al mijn vermogen,
 En op den Heer, mijn hope wegh ghetoghen,
 Ghedenckt o Heer, mijn ellendigh onspoed.

S. Hoe seer ic ben verlaten, doch gedencket
 Met Alssem oock, en bitter gall' gedrencket,
 Ghy sult daer aen, ymmer ghedencken doch,
 Want het mijn ziel, inwendig my gaet seggen,
 Ia dit moet ick, ter herten stadigh legghen,
 En hierom leeft in my, de hope noch.

L. S'Heeren genade, is oorsake van desen,
 Dat wy niet *gants* te niet zijn, maer in wesen,

Geen eynde en heeft, noch zijn bermherticheyd,
Maer sy gedenckt, en is nieuwe alle morgen,

+Dijn trouwe is groot, en waerom soud ic sorgen
D'Heere is mijn deel, soo my mijn ziele seyde?

+Psal.16.6

H. Daerom wil ic, op hem hopen gestadig,
Want vriendelijck de Heer is, en ghenadigh,
Die op hem wacht, der ziel oock die hier naer
Hem vraegt en speurd, t'is *cen* ding groot *van* weerden
Lijdsaem te zijn, en altyds met volheerden
Te hopen, op des Heeren hulp' eenpaer.

S. T'is goed den man, t'Iock in zijn jeugd te draghen,
Dat een die is verlaten, zonder claghen
Verduldigh sy, als hem yet teghen gaet,
Hy steke vry, de mond int stof, en wachte
Op goede hope, en lijde datm' onsachte
Hem noch, daer toe op t'kinnebacken slaet.

L. Hy laet' hem doen, al veel *versmaedheyd* treken
Want eeuwich niet, en wil de Heer versteken,
Maer hy bedroeft, en is dan weder (siet)
Bermhertig naer zijn *goedheyd* groot te *wenschen*,
Want hy en plaegt, noch hy bedroeft *den* menschen
Niet geern, hy en doet van herten niet.

A. Als of hy wou, t'gevaen volc al beneden,
Laten op Eerde, onder zijn voeten treden,
En laten voor den Oppersten s'mans recht,
Krom buygen, ooc een s'menschen saeck *verkeren*
Al eveleens, als of den Heer der Heeren
Sulcs *niet* en saeg', en niet en overlegt.

+S. Wie derf dan noch gheseggen, dat dees dingen
Gheschieden al zonder s'Heeren ghehengen,
En quaed noch goed en comt uyt s'hooghsten [m]ond,
Hoe moghen dus de lieden in dit leven,
Een yder wil veel liever hem begheven,
Te morren op zijn zonde t'elcker stond.

+Amos.3.6

L. Laet ons doch wel betasten al ons wegen
Laet ons den Heer' oock soecken en te degen,
Ons tot hem waerts bekeeren, nae zijn Wet.
Tot den Heere in den Hemel na s'betamen.

Ons herten laet ons metten handen t'samen,
Op heffen hoogh, als vierigh int ghebedt.

H. Wy hebben Heer in ongehoorsaem plegen[†]
Qualijck ghedaen, en ginghen u beweghen,
Tot toornicheyd, en daerom onghespaerd,
Ghy ons te recht met toornicheyd verbolgen,
Hebt overschudt en ons met swaer vervolgen,
Gedoot als of ghy ongenadigh waert.

[†]Dan.9.5.

S. Ghy gingt o' Heer u *met een* wolc bedecken
Dat gheen ghebed tot u door soude trecken,
Tot dreck en vuyl verworpsel ons doen zijn,
Int midden van den volcken al int ronde,
Elck ons vyand met opgespeerden monde,
Steld tegen ons, uyt spot oock sijn aenschijn.

L. Wy zijn verdruckt geplaegt met angstig schromen,
Mijn oogen laes, als water beken stromen,
Over t'*verdriet* mijns volcks dochters misval
Mijn ooge vloeyd, zy sal niet rusten mede,
Tot alder tijd, dat van des Hemels stede,
Hier in den Heer sien met opmercken sal

H. Mijn ooge scheyndt my t'*leven*, geen tijd stille
En dat alleen om mijn stads dochters wille,
Oock hebben my mijn vyanden belaegd,
Gelijck men doet een vogel, sonder sake,
Zy hebben my het leven t'*ongemake*,
Tot in den kuyl gebracht, t'zy u geklaegd.

S. Noch hebben zy op my geworpen steenen
Met water ooc, mijn hoofd bedeckt met eenen
Doe zeyd ick t'*'is* met my nu al gedaen,
Maer ick aenriep Heer' uwen naem beneden,
Wt den kuyl diep, ghy hoordet mijn gebeden,
Mijn stemme wierd van u noch wel verstaen.

L. Wanneer ick suchte en schreye o Heer daer vooren,
En wilt doch dan verbergen niet u ooren,
Maer neygt tot my, als ick aenroep dy,
En segt tot my, en wilt u niet verschricken.
Wilt selve doch mijns ziels sake beschicken,
En voeren uyt verlost mijn *leven* ghy.

H. Hoe my onrecht gheschiedt o Heer wilt mercken
 En helpt my tot mijn recht tot mijn *verstercken*,
 Hun wraecke, en hun ghedachten teghen my,
 Die siet ghy al, en over my verachten,
 Dat hoord ghy al te samen, hun ghedachten,
 De lippen oock van mijn weder party.

S. Ia tegen my hun daeglijcx loos, *versieren*,
 Int ligghen Heer' en opstaen singhen tieren,
 Een lied van my, gheeft hun verdienden loon,
 Verschricht hun hert, laets' uwen vloeck bevoelen
 Vervolgd vernields', hier in uws toorns woelen,
 Ia onder al, den Hemel s'Heeren troon.

Het 3.Claeg-Lieds eynd.

Het 12. Veld-Lied,

weder op de wijze 57.Psal.

H. *TE* vooren wel sag, David wonderbaer,
 Hoe Israel te Babel, zonde swaer
 +Ghevangen zijnde, onlustigh zijn om singen,
 Int vremde land, aen Babels waters daer, +Psa.137.1
 De Herpen sy, aen wilghe boomen hinghen.

L. Den Heere heeft seer heerlijc oock altoos
 Gehandeld met de stad, die hy verkoos,
 Bewijsend' hem rechtveerdich, oock genadich
 Vermaende, en straft' haer alsse was te boos,
 +Hy sloeg', en heeld' haer wederom weldadich.

S. Ierusalem tien-seven Iaren lagh +2.par.36.21.
 +Vnederd, woest, den Heer als-doe aensach
 +Zijn woord, en ging *den* geest van Cyrus wecken +Jer.25.12
 +Die over al zijn rijck, met goed verdrach, +Dan.9.25
 Gedood ons volck, al vry na huys te trecken. +1.Esd.1.1

+H. Doe word van nieuws, des Tempels grond gheleyd,
 De Ieugd *sang* blijde, en 'twijlen heeft geschreyd +1.Es.3.10
 Den ouderdom, ja die voor henen saghen,
 T'voorleden werck, van meerder heerlijcheyt,
 D'een riep *met* vreugd en d'and' droef *met* clagen.

L. T'welck werd voldaan, na veel en swaer belet,
 +Viermael des daegs, *men* las in boec der Wet
 Viermael des daeghs, werd Godt den Heer +2.Esd.9.3

aenbeden⁺

Ia mannen oock met straffe, om dat zy met

⁺2.es.13.23

De vremde wijfs, vuyl buyten trauwe deden.⁺

S. Nu was dat huys des Heeren al volsticht

⁺2.Es.6.15

En al de stad beringht, met mueren dicht,

Die daer so lag vertreden onder voeten,

Doe Gods Propheet haer heeft, met droef gesicht

Beweend, waer van t'vervolg wy singen moeten.

Het vierde Claeg-Lied Ieremie,

op de wijze des 2.Psalms.

H. OCh hoe geheel verdonckerd is nu t'goud

Dat fijnste goud, so eyslijc boven maten,

Des heylighdoms ghesteenten menighfoud,

Die ligghen nu verstroyd, op alle straten,

D'eel kinders self, van Syon hoog in staten,

Voortijds by goud gheleken, groot gheacht,

Hoe zijn zy nu gheleken Eerden vaten.

Die slechts zijn van potbackers hand gewracht.

L. Het soogen doch, hen jongen overvloed,

Met eyghen borst, de wilde felle draken:

Ong'nadig mijns volcs dochter, nu zijn moet

Ghelijck een struys, int wilde ter oorsaken,

Den suyglijng cleen zijn tong in dorstig snake,

In sijnen mond dorr' aen t'verhemelt cleeft,

De kinders cleen, vereyschen eens te smaken,

een weynig broods, maer niemand hun yet geeft

S. Die voormaels van het lekker aten sat,

Op straten mat versmachten, daer geleghen,

Ia t'ligghen in den dreck, verlaten plat,

Die op gevoedt, in syde wesen pleghen,

De misdaed fel, van mijns volcx dochter tegen

Des Sodoms zonde al grooter is bekend,

Doch omgekeerd, die stad was aller wegghen,

Seer snel, en daer en was geen hand ontrent.

H. Reyn boven sneeu en melc wit waren claer

In voortijd al haer suyver Nasareenen,

Roo'r als korael, haer aenschijn was, en haer

Aenschauwen was, gelijck als Saphir-steenen

Maer haer gedaente op t'strate en word van

geenen,
 Gekeerd, om dat soo doncker is en swart,
 Haer huyd dat hangt en slingert om de beenen
 De welcke zijn, als een hout dorre en hard.

L. T'ging beter, met die door t'Sweerd bleven dood,
 Dan die versmacht, van honger mosten blijven
 Door het gebreck der Acker-vrucht, ter nood
 Het mosten noch de barmhertigste wyven,
 Hen kinders self, om koken gaen ontlijven,
 Int jammer mijns volcks dochter seer onsacht
 Om leven by, den Heere om t'boos bedrijven,
 Die heeft aldus zijn toornigheyd volbracht.

S. Den Heer heeft uytgestort, ja hy vergoot
 Met yver heet, zijn gramschap swaer om herden
 Tot Syon hy een vuyr aenstack seer groot,
 Dat ooc daer van haer gronden al verteerden,
 Ten hadden noyt, de Koning op der Eerden,
 Gelooft noch oock, als s'weerlds lieden dat
 De weerpartye, en vyand soud' aenveerden,
 Intocht ter poort Ierusalem der stad.

H. Maer door misdaed van haer Propheten
 Is dit geschiet, en om haers Priesters sonde,
 Die t'vromer bloed, daer in vergoten boos,
 Ia gins en weer, op straten al int ronde,
 Daer gingen heen, als blinde t'allen stonde,
 En waren al bevreect, met bloede siet,
 Zoo datmen niet, hun kleeren raken conde,
 Men riep al om wijckt ghy onreyne vliet

L. En roeres niet dus waren zy gestrijd,
 Men vlooter voor, so datmen seggen hooren,
 Mocht onder t'volc der Heydens, langen tijd
 En sullen zy daer blijven, s'Heeren Tooren
 Heeft z'ooock daerom verstroyd, hy wilse als vooren
 Niet meer aensien, want zy zijn Priesters
 En eerden niet den ouders uytvercoren,
 Zy deden geen barmhertighede soet.

S. Op ydel hulpe ons oogen gaep^{ten} noch,
 Tot zy vermoeyd zijn worden boven maten,

Doe op een volck wy wachten dat ons doch
 Gantsch niet en mocht geholpen noch gebaten,
 men jaegde ons soo, dat wy op onse straten,
 Niet dorsten gaen, doe quam ons eynde schier
 Ons dagen zijn nu uyt gantsch af-gelaten,
 Ia ons eynde is gecomen, t'is nu hier.

H. Veel snelder als hier ond's Hemels dat
 Die arends zijn oock ons vervolgers bleken,
 Tot op t'gebergt, daer wy niet ongemack,
 Op vloten hoogh, zijn zy ons na gestreken,
 Beloerden ons, ter woestijn in geweken,
 Gevangen was, des Heers gesalften snel,
 Hy onsen troost, die most ons oock ontbreken,
 Ter tijd, doe zy ons zo verstoorden fel.

L. Wy wouden doch wel, ond'tschaeuws bevrijd
 Van hem te midts den Herders geeren leven,
 O dochter ghy, Edom weest nu verblijd,
 Wilt vrolijck dy, tot vreugden gaen begeven,
 Ghy die daer woond, int land Uz nu verheven,
 Want siet den kelck, sal u oock zijn genoodt,
 Ia hy, sal dy oock comen haest beneven,
 Ooc worden moet ghy droncke, en al gebloot.

S. Maer dijn misdaed, o Syons dochter nu
 Heeft haren eynd, die Toorn plag verwecken,
 De straff' is uyt, de Heer en sal voords u
 Niet laten meer verveeren, noch vertrecken,
 Maer dochter ghy Edom, de boose vlekken
 Van u misdaed, haest werden openbaer,
 Besoecken sal de Heere, en bloot ontdecken,
 V wercken boos, en al u sonden swaer.

Eynd des 4. Treur-lieds Ieremie.

[Het klaeg gesang, het welc in veerzen staet]

De wijse Psalm 57.

H. *H*et klaeg gesang, *het* welc in veerzen staet
 Hebreusch gedicht, op A,B,C en maet
 Is nu voleynd, nu laet ons des Propheten
 Klaeglijck gebedt verhalen metter daed,
 Terwijl wy zijn, om singen t'saem geseten.

Het klachtig gebed Ieremie, het 5. Capittel

op de wijze des 45. Psalms.

L. GEdenckt o Heer, hoe't met ons gaet in rauwen,
Wilt met opmerck, ons versmaedheyd aenschauwen,
Ons erve is nu gheworden, t'vremder deel,
Ons huysen zijn, den uytlandighen heel.

Weesen zijn wy, wy'n hebben genen Vader,
Ons Moeders, zijn, als weduwen algader,
Wy drincken laes, ons selfs water om geld,
Ons hout word ons, tot dieren prijs besteld.

S. Wy worden swaer, nu over hals gedreven
En hoe vermoeyd, geen rust word ons gegeven
Egypten oock, Assur wy ons ter nood,
Opgaven, om te moghen eten brood.

Ons voorders siet, die hebben hun ter schanden

[†]Besondigt, des zijn sy niet meer voorhanden,

[†]En hun misdaed, ontgelden wy eenpaer,
Wy zijn in dwang, verheerd *van knechten* maer.

[†]Ier.31.29

[†]Ezec.18.2

H. En niemand comt ons, uyt hun hand bevrijden,
Wy moeten oock in nood, de dood te lijden,
Halen ons brood, voor t'sweerd in der woestijn
Ons huyl dat schijnt, geheel verbrand te zijn.

Van hongher fel, ghelijck in eenen oven,
S'hebben gescheynd, tot Syon daer en boven,
De wijven oock, onteerd sonder ghena,
De Maeghden jongh, in den steden Iuda.

L. Den Vorsten weerd, zy schandelijc ophingen:
Sy eerden niet den ouden, *l'ongelingen*
Mosten ghelaen, met muelen-steenen gaen.
De knechtken jong, vielen met t'hout gelaen.
Onder de poort, en sitten noch vergaeren,
D'ouders niet meer: de jongers op de snaren
Spelen niet meer, ons herten vreugd is g'eynd,
Ons reyen is in droefheyd na gheweynd.

S. De croone ons hoofts gevallen ligt ten gronde,
Och wee, dat wy soo onachtsaem in zonde
Hebben gheleeft, daarom is nu ons hert,
Gheworden al vol droef, en bitter smert,

Duyster zijn oock ons ooghen nu bedeghen,
 Om Syons Berg, dat sy soo woest ghelegen
 Is nu ter tijd, als dat de Vossen koen,
 Daer over vry den loop nu henen doen.

H. Maer Heere ghy die in eeuwicheyt blijvet,
 En eeuwich oock uwen Toorn beclijvet,
 Waerom wilt ghy ons vergheten eenpaer,
 Soo langhen tijd ons oock verlaten swaer.

Herberght ons Heer tot u, dat wy by desen,
 Oock weder t'huys ghecomen mogen wesen.⁺
 Gelyc van ouds vernieuwt ons dagen voord
 Ghy verwierpt ons, tot seer op ons gestoord.

⁺Jer.31.16

Eynd der Claeg-Lieden Ieremie.

Weder op de wijze des 57. Psalms.

L. NV hebby t'lest van des Propheten // lied,
 Vrec sangig t'zijn, dient ons *verweten* // *niet*
 Laet ander nu met sanghe boeten // lusten,
 Wy hebben doch ons wel ghequeten // siet,
 Wy slachten oock de boge, en moeten // rusten.

Het 13. Veld-Lied,

nae de wijze: des 116. Psalms.

Achitob. Raguel. Salomon.

A. GHy Raguel en Salomon wilt oock,
 Te samen ons wat singen sonder beyden
 Terwijlen dat de Schaepkens noch wel weyden
 Dat onsen vaeck vergae ghelijck als roock.

R. Och Achitob siet wat een helder licht,
 Het schijnt dat al den Hemel is ontsloten,
 Och siet hoe snel het neder comt gheschoten,
 Ick ben verschricht, van t'wonderlijck gesicht.

S. Mijn hert is ooc vol vreesen t'eenemael
 Soo dat gheheel mijn leden ancxstigh beven,
 Och siet wat comt daer blinckende afgedreven
 Heerlijck om sien, en claer als Blixem-strael.

A. Och help ons God, t'is s'Heeren Enghel schoon,
 Hy comt ons by, wat sal ons doch geworden,
 Wilt ons gemoed met cracht o Heer begorden,

Die u ghesandt, ons schickt uyt uwen troost.

R. Och siet hy comt ons slaen beneven haest
Omschenen zijn wy, van des Heeren clærheit,
Des mijnen geest gewact door grove swærheit
Des vleeschs benauwt is grouwsaem seer verbaest.

Den Enghel.

Weest niet bevreest gy Herders hier vergaerd
Een blijchap groot, ick u als nu verkonde,
Die alle volck' hier binnen s'weerelds ronde,
Gheschieden sal, en weest doch niet vervaert.

Vervaerd u niet, want siet een blijchap groot,
Als tijdingh goed, kom ick u nu bedieden,
Die over al, seer Troostelijck gheschieden,
Sal alle volck' hier, op der Eerden bloot.

Want Herders hoord, u oyt beter boodschap schoon
Gheboren, is u den behouder heden,
Den welcken self is Christus, Vorst des vreden
Den Heere self, van boven uyt den Troon

In Davids stad, maer merct dits u voorseyd
Tot teecken claer, in doecken siet bewonden,
Werd een kleen kind, van u aldaer gevonden,
Te Bethlehem, in een kribbe gheleyd.

De menichte der Hemelscher Scharen singhen.

LAet ons te saem, hier loven God eerbaer,
Lof moet hem zijn, ja Eere groot becleven,
Sy God altijd, in eeuwicheyd verheven,
Hier boven in dat alderhoogst' eenpaer.

Vrede moet zijn, hier op dit eerdsche pleyn,
†Dat van twee, een nieuw mensche sy geschepen
Door Christum self, in hem selven begrepen,
Versoend met God, beyd' in een lichaem reyn.

†Eph.2.16

Vrede met God op eerden, wenschen wy
T'menschlijc geslacht, en daer toe onverschillig
In't opset Gods, te wesen gants goedwillig,
Sulck eenen lust, hier allen menschen zy.

S. Och wonder werc, ons is geopenbaerd,
Den Engel self, met den Hemelschen Scharen,

Een menicht groot, en ziet d'Engelen varen,
Van ons om hoog, ten soeten Hemel waerd.

A. Wy slapen niet gewis, ten is *geen* droom
Daer hoorden wy, so soet geluydsche stemmen
Om Dieren woest, in't luysteren te temmen,
En stillen doen, der vlieten snellen stroom.

R. Hoe lustigh soet, moet inden Hemel zijn,
Daer sulcken Choor, van sanghers vreugd ontsluyten,
My docht ick was, my selven gants te buyten
Och s'wereldsvreugd, is al maer druc en pijn.

S. Och wat gheluck, wat Gods ghenade groot,
Geschied ons doch, wy arem cleen verworpen,
Slecht boerig volck, dat ons hier op de dorpen
Verkondight zijn, soo groote dinghen bloot.

A. Komt Herders ghy, en Herderinnen saen,
Laet ons terstond, de Schapen doen ter koyen,
Op datse niet, int ongheree verstroyen,
En laet ons t'saem, na Bethlehem toe gaen.

R. Iae laet ons gaen besien, het ghene dat⁺
Daer is gheschied, en dat den Heere milde,
Ons hier op t'Veld, te kennen gheven wilde,
Christi gheboort, hier by in Davids stad.

⁺Luc.2.17.

Het 13.Veld-Lieds eynd.

Het 14.Veld-Lied,

nae de wijze des 45.Psalms.

Hebreus, Prosolytus. Lamech.

H. O Proselijt wel blijde wy zijn moghen,
Vergeefs wy *niet* te Bethlehem en togen,
Wy vonden daer in een vernederd stal,
Des weerelds licht, en s'menschen grooten al.

Wy vonden daer een Maeghd, en die was moeder,
Wat wonder werck? haer kind, haer Heer, en broeder,
En leven was, ghemaect was sy door hem,⁺
Wy toghen niet vergheefs te Bethlehem.⁺

P. Daer sagen wy Maria soet oodmoedig

⁺Ioan.1.3

⁺Eph.3.9.

Van wesen reyn, haer man ooc Ioseph vroedig
Die stadig kuysch, wel Ioseph heeten mocht,
Gelijck, die van zijn broeders was verkocht.

Dit lieve paer end' desen grooten Coning,
En vonden wy niet, in een rijke wooningh,
Maer in een stal, om Beesten stallen in,
Niet getapijt, dan met vuyl cop-gespin.

L. Geen marmer welf gedragen op dorijcken
Colommen noch Corinthen noch Ionijcken,
En was aldaer te sien, van schoon gebauw,
Veel eer een dack gevurst, met russchen rouw.

Nu Ioseph van Davids huys en geslachte
Om Davids stad int land Iudea dachte,
Zijn schatting daer te geven quam hy heen,
Van Nazareth een stad in Galileen

H. Oock quam met hem Maria zijn getraude
Die selve maegd, die hy al vroeg aenschaude,
+Bevrucht, doch t'was vanden heyligen geest,
Te nemen haer, tot hem heeft hy ghevreest.

+mat.1.18

Maer inden droom quam den Engel des Heeren

+Van deses maegds wonder bevrucht zijn leeren
En dat het kind, most Iesus heeten hy,
Want t'sal zijn volck, van sonden maken vry.

+mat.2.20.

P. Dits al geschied, op dat volbracht zy t'gene,
Dat den Heer sprac, door den Propheet voor hene,
+Een maegd ontfanen, en baren sal (merckt wel)
Een Sone, en werd genaemt Emanuel.

+Esa.7.15.

Dats God met ons, nu dit dan overslegen,
Met sijn wijf quam Ioseph oprecht genegen,
Tot s'vaders stad, daer wou den Heer van al,
Geboren zijn, in een vernederd stal.

L. O Coning groot, Almachtig Heere nergen
En wasser plaetse al daer in den herbergen,
Voor u dat in een stal, o menschen siet,
S'heeren oodmoet, in zijn geboort geschiet.

Van God voorsien, den tijd van T'Maegdig baren,
Quam juyst gepast, daer zy in de stad waren,
Dat doe voor by tijd negen-maendigh ging,

Dat Gods dienst-maegd zijn woord *met* wille ontfingh. ⁺

H. God can zijn woord, en zijn beloft voorsproken,
Volcomen dus, volcomen ongebroken:

⁺Luc.1.34.

Van Davids zaed is t'woord volcomen mid

Dat Ioseph is van t'zaed en huys Davids.

Want in echts band was hy *van* in voorstonden

Met hand en woord *aen* dese maegd *verbonden*,

Met suyver vuyr bevrucht, *hem* niet gepaerd,

Nochtans *met* haer, naer al des werelds aerd.

P. Lof God, nu is den droeven nacht verdwenen,

Door t'vrolijck licht, te Bethlehem verschenen,

Want t'licht, waer door al s'werelds lichten zijn

Vol claarheyd, heeft ter weereld sijnen schijn.

Den opgang schoon, rijst blosende inden oosten

Dy groeten wy, o dagh om ons vertroosten,

Oprechte *Sonn'* hooflicht, des werelds claer

Waerachtigh licht, verschijnende openbaer.

L. De lang verwacht', claer morgen-sterre schoone

Wt Iacob voord gecomen, ligt *ten* toone,

In doecken nu gewonden, en geleyd

In eender kribbe, alsoo ons was voorseyd.

Den meesten Heer, en heeft *geen* gulden wiege

O mensch siet toe, dat u niet en bedriege

Den hoogmoed, maer verkleend u als dit kind,

Want in oodmoed, men t'zieler ruste vind.

H. V eygen selfs behagen, wilt vernielen,

Komt soect, *met* ons het broodhuys uwer sielen

Dat u gemoed, mag reyn zijn en gespijst,

En dan gesterckt, den besten gever prijst.

T'broodhuys oprecht, is Bethlehem, *van* desen

Moet eeuwich lof, den alderhoogsten wesen,

Zijn woord is vleesch geworden, ja recht vroed

Het welck geneest, de menschen van der dood.

P. Den hooghsten, woond seer geeren *met* behagen,

By die daer zijn, oodmoedig en verslagen, ⁺

Van herte en gheeft, waerom vercoren werd,

⁺esa.37.73

In Israel een reyn vernederd hert.

- +Veel dingen groot, doet God door den oodmoeden
Dies Gabriel, den Engel hem most spoeden, +Syr.3.20.
- +Door Gods bevel, na t'Galileetsche land,
Te Nazareth, aen Maria als gesand. +Luc.1.22.
- L. Zijn groet gedaen, en bodschap nu volcomen
Gebood men most, den Zone Iesus nomen,
Siet desen sal, groot wesen ongewoon,
En werd genoemd, des alderhoogsten soon.
- +God sal hem t'stoel zijns vaders David geven
+En over t'huys Jacobs, eeuwich verheven +2.reg.7.13
- +Heerschappen sal hy, en zijns Coninghrijcks +Psal.45.7.
- +Dagh, sal gheen eynd af wesen desghelijcks. +Ier.23.5.
- H. Hoe salt toegaen, gevraeght, antwoorde weder, +Dan.2.44.
Van boven af, sal in u comen neder,
D'heylige gheest, des alderhooghsten kracht,
Van boven sal, u oock omschynen sacht.
- En daerom werd t'heyligh, uyt u geboren,
Te recht genoemd, den Zone Gods verkoren,
Dit mocht ons al, d'een voor d'ander na
Verteld zijn, van Ioseph en Maria.
- P. Maer Heber vriend, doe wy het kind nu vonden
+Hoe seer al t'volc, aldaer door ons verconden,
Verwonderd was, als wy vertelden t'woord, +Luc.2.17.
Wat wy van t'kind in veld, al hadden g'hoord.
- Maria self t'scheen aen haer wesen reynig,
Ons reden ging, ter herten haer niet weynig,
Zy sagh beschaemd ons aen, en hoorde snel
Ons voor haer doen, den Engel Gods vertel.
- L. Dat dit kind is, den Christ ons Saligmaker,
+Den Heere self, des vrolijkheyds oorsaker,
Van alle volck, het teecken oock daer by, +Luc.2.11.
Dat in een kribb' hem zouden vinden wy.
- Ic Lamech seg laet ons God van hier boven
(Die ons verdoond heeft waerheyt) hooge loven,
Wy vonden doch, in een vernederd stal,
Des Weerelds licht, en s'menschen grooten al.

Het 14.Veld-Lieds eynt.

Het 15.Veld-Lied,

op de wijze: des 119.Psalms.

Achitob' Adon, Raguel.

A. O Adon vriend, en ghy oock Raguel,
 Wat soeter troost, en tydinge om verblijden
 Is ons geschied, en waer bevonden wel
 Van Christi comst: wie zoud' hem doch *vermyden*?
 Te singen lof, den God van Israel,
 Die ons zijn volck besoeckt, als nu ten tyden.

Ad. O Achitob, wat liever kind hoe soet,
 Daer in een kribbe, in doecken lag *gewonden*?
 Door t'schoon aensien, mijn herte en mijn gemoed,
 In zachte vreughd was Troost'lijk gantsch *verslonden*.
 Och nieuwen tijd, genadig' eeuwe ick groet,
 V menigfoud, meer als ick can *vermonden*.

R. O Hemels ghy juygt eerde weest *verheugd*
 Ghy bergen looft met juychen, God *den* Heere,
 Want siet de Heer' heeft, nu tot volle vreugd,⁺
 Zijn volc vertroost, *hem* heeft *gejammert* seere
 Ons swaer ellende, en heeft des *suyver* jeugd,
 Gesonden hier, dat elck tot hem *bekeere*.

⁺esa.49.13.

A. Ghy Bethlehem, o Ephrata *vermaerd*,
 Micheas woord is waer in u *gebleken*,
 In Iuda ghy die tegens duysend *waard*,⁺
 Wel kleene: maer men sal van u nu *spreken*,
 In u is voord gecomen ons *gebaerd*,
 Israels Heer', het eeuwigh licht *ontsteken*.

⁺Mich.5.1

Ad. Van aenbegin siet is doch zijn *uytgang*
 En is geweest van eeuwigheyd te *vooren*,
 Hier van zy God lof prijs, en eeuwigh *danck*,
 Die opgerecht heeft s'heyls *verheven* hooren,
 In Davids huys, alsoo hy *overlang*,
 Heeft *toegheseyd*, om s'vyands *macht verstooren*.

R. Nu sal den val van Adam zijn *geheeld*,
 En t'slangen hoeft, te morselinge *wesen*:
 Gevangenis hoe sterck oock *gecasteeld*,
 Gebroken werd, t'vry laer comt *opgeresen*,
 Het schepsel sal niet blijven *afgedeeld*,

Van sijnen God, en Schepper meer na desen.

A. Lof onsen Christ, ons nu verschenen hy,
T'licht teecken claer des dolendens berader.
In eenen geest, door hem verwachten wy,
Ten Hemel hoog, tot zijn Almachtig Vader,
Een open deur, en eenen toegang vry,

+Die verre zijn, die sal hy roepen nader.

Ad. Die nu zijn vreemd, in Gods beloften al,

+Eph.1.12

+Die sullen zijn, Gods lieve huysgenooten,
T'lam Herder werd, en deur van t'schape~~n~~-stal
Ia t'Lam den wolf verlossen uyt den pooten,
Verwinnige cloeck den roof der Schapen sal,
En brengen t'saem, dat dwalig is verstooten.

+Eph.2.12

R. T'Lam Herder sal t'gequetste heelen, naer
+T'verlooren om te soecken neerstigh draven.

Wat vet en sterck is wel bewaren, waer

+Eze.34.12

Hy nemen sal, dat swack is om begaven,

+Hy werd de spijs' ja weyd' en borne claer,

+Die t'kudde self wel voeden sal, en laven.

+esa.40.11.

A. Hy is het Lam, t'Lam Gods is hy het welck,

+ioan.10.11

+Daer nemen weg, sal al des weerelds zonden,

Zijn woord sal zijn, soet ongevalschte melck,

+ioan.1.29

Voor lammers teer, een voedsel nut bevonden,

Nu laet ons noch, by buerten singen elck,

En sijnen lof, met nieuwen sangh oorconden.

Een A,B,C.

Op de wijze des 116.Psalm.

Ad. ACh~~t~~ Bemind Christ, Door Een Fijn G'loovig Hert,
Inwendig Kleyn Liefds Mildige Natuyre,
Oeffenen Pooght, Quaed Raed Schouwt T'elcker Vyre,
Xprs Yeg'lijcks Ziel, het een noodigst werd.

R. Bemind dit kind, zijt als dit kind gesind

Elck wie ghy zijt, zijt in u eygen oogen,

Vnedert cleyn, soo sal u God verhoogen,

Wt al u ziel, den Heer Christum bemind.

A. Christ g'openbaerd, int vleesch hier als een kind
Te zijn gelijk, en volgen werd bevolen.

Zachtmoedigheid, comt leerd al t'sijner scholen,
Komt leerd aen hem, veracht' oodmoedigheid.

Ad. Door dees wijsheyt en lessen, haest geseyd
Maer traeg geleerd van menschen na t'betamen,
Doet dit jong kind te niet, en can beschamen,
De wijsheyt groot, der gantse weereld wijd.

R. Een yder elck tot elck sachtmoedig zijt,
Na dit kinds aerd, stierd al u zins gedachten
Siet sijnen geest die leerd den Naesten achten,
Al hooger als u selven, dit verstaet.

A. Fijn lustig waer't, waer dit so inder daed
De weereld door beleeft. In soet stil swijgen,
Lage alle twist, men soude niet meer krijgen,
Want hoogmoed maect de weereld vol verdriet.

Ad. G'loovig oprecht, en can gewesen niet,
Wie hier verstockt blijft, in hooveerdig wesen,
Want God veracht, en staet oock tegen desen,
Maer zijn genaed', hy den ootmoeden geeft.

R. Hert sin en moed, dees kinder less' aenkleeft,
Ziel-rust ons sal volcomen zijn beneven,
Daer heydens blind, wys-gier al veel van schreven
Dit kind, ons in twee woorden beter leerd.

A. Inwendig mensch, om s'geests verciereⁿ keerde,
Tot desen schat der wijsheyt vlijt en poogen:
Want heerlijc, hoog, gerekend voor Gods ogen⁺
Is hy, hoe seer de weereld hem veracht.

+1.Pet.3.4

Ad. Kleyn romt hem groot, swack stuend' op eyghen macht,
Zot waenwijs pocht, blind, naect, mismaect ellendigh,
Meent siet wel scherp, is rijck verciert behendig
So kreftig crom is s'weerelds loop eenpaer.

R. Liefds schijn, hier mede is nijd vermond jae daer
Is schier, noch trauw, noch vroomheyd, meer te vinden,

De loghen door gheweld, en loose winden,
 Voor *waerheyt* word gevierd en groot genaemt,

A. Mildige Heer t'was groot tijd dat ghy quaemt,
 De slangen macht, ja raed en werc vernielen
 Welcomen zijt gheneser onser zielen,
 Klaer morgesterre en ons voorbeeldig beeld.

Ad. Natuere Gods sal wesen toegedeeld,
 +Die u gelooft, jae vlied hier sonder rusten,
 Des weerelds snoo vergangelijke lusten,
 En al wat ons o Heer van u afleyd.

+2.Pet.1.4

R. Oeffenen deugd int t'geloof met *wetenheyt*,
 V volger moet *met* maet en duld bermhertig,

+Zijn broeder hy beminnen moet goethertig,
 Ia zijn vyand, en elcken int gemeyn.

+2.Pet.1.5

A. Pooght hy aldus in u kennisse reyn,
 Vruchtbaer, hem werd vry sonder vallen spoedigh,
 Vws rijckz ingang, bereyd seer overvloedig,
 Iae Heer u Rijck soet onverganklijck Rijck.

Ad. Quaed doenders Heer, doen al van u af-wijck,
 +Ghy kentse niet, wat zy voor henen schenen,
 Of waren oock ghy wijtse al van u henen,
 +Ten zy dat zy in tijds bekeeren recht.

+Mat.25.11.

R. Raed is nu dan voor yder sonden knecht
 Dat hy keer om *van* lust des vleeschs na jagen,
 En soeckt dit kind, dat om zijn self behagen,
 Hier niet en komt, maer dienstig elck te goe.

+luc.13.25.

A. Schuwt ooc uw's self behagen, merckt eens hoe
 Om dy o mensch, den alderhoogsten Koning,
 Zijn heerlijkheyd verliet, en *nam* zijn woning
 Op Eerden hier, in eenen aermen straet.

Ad. T'elcker reys dat men dit bedencken gaet,
 Met Hester wy voor onsen Koningh mogen,
 Als in onmacht ghevallen, ja ghebogen,
 Met herten knyen, gestadigh dancken hem.

R. Vre en tijd in t'Broodhuys Bethlehem

Vry noch te gaen, wie hongerd wordt geroepen,
 T'brood is de deur, welck roept en staet noch open,
 Voor die *hem* soeckt sachtmoedig in oodmoed.

Xprs is ons Schoolmeester, recht boet,
 Is t'kruysken A, met t'gloof aen *sijnen* name
 Een School recht wijs, t'begin van *zijn* bequaeme,
 Geleerdheyd groot, in t'vreesaem nieu verbond.

Yegelijcks bouw stae vast op desen grond,
 Van t'huys Gods hy *den* hoeck-steen is vercoren
 T'huys wast uyt hem, elck lit uyt *hem* geboren
 Zal tot een lijf aenhanghen hem als hooft.

Ziel oock al wat in my is, danckt en looft
 God, die *ons* dus besocht heeft uyt *den* hoogten,
 Vergroenen sal, men sien de woeste droogten,
 Soo vroeden nacht, in blyden dagh nu eynd.

Etljcken tijd, jae wel so langh bekend,
 Werd desen nacht gedacht, en g'acht in weerden
 Als nacht den dag sal volgen om der Eerden,
 En voor geen doove en werd ooc onsen sang.

Een ander magh de weke en tempel gangh,
 Voord singen ooc t'besnijdens dag verclaren,
 Met geestig dicht, hoe wijs' wt oost ooc waren,
 Gheleyd met licht, en wat elcks Offer was.

Noodigst hier toe is s'geests *verborgen* blas,
 Wiens dicht wel sticht, en is bequaem om hooren
 Maer mensch vernuft, *met* ydel sang *den* ooren,
 Des jeughds seer quetst, en t'hert oock veel ontsticht.

Werd lauwer croon hier loon voor die so dicht.
 Zijn Eer eerlang *vergaet*, en keert tot *schanden*,
 Een noodig is, om van Gods soon in *handen*,
 Den Palm groen ontfaen in't eeuwich licht.

AMEN.

Tafel: oft Inhoud der Veld-Lieden.

1. Van 't Hof Eden, ende Adams val.	3.
2. Van 't beloofde zaed, Evas hope, ende geschiedenis van Kain ende Abel	8.
3. Van d'eerste Weereld, Zond-vloed, ende Babylonschen Toren.	14.
4. Van Sodoma, ende Loth met zijn dochters.	20.
5. Vanden Eerds-Vader Iacob, verscheyden geschiedenissen.	24.
6. Van d'Isralyten in Egypten.	31.
7. Van Israels uyttocht, ende comst int beloofde land, tot David toe	34.
8. Van David ende ander Coningen in Israel, oock voorsegsels van Christi comst.	38.
9. Zedekias gevangenis, ende t'eerste klaeglied Ieremie.	42.
10. Ierusalem onder de Romeynen, ende tweede klaeg-lied Ieremie.	46.
11. Ierusalems bau, wel ende quaelijc vaert, ende derde klaeg-lied Ieremie.	51.
12. Gevangenis in Babel, Ierusalems wederbau, oock 4. ende 5. klaeg-lieden Ier.	56.
13. De Herderen sien t'gesicht, den Engel verschijnt haer met de Hemelsche scharen.	61.
14. Herderen t'samen spraek, wat zy te Bethlehem gesien hebben.	63.
15. Herderen lofsangh, over de comste Christi.	67.
Een A,B,C. op des 116.Psalms wijze.	68.